КПСС-эй ЦК-гай ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

Үбһэ, тэжээл нарин зүбөөр гаргашалха

...хаанагүй малшадай эгээл ...алгатай, хүндэшье хүдэлмэ...һа—малай үбэлжэлгэ түлэнхэй. Энэ үедэ бүхы адуу...а зүбөөр харууһалжа, һай...еэлүүлээд, тэдэнһээ ашаг ...эгээр абажа, тобир тарга...гарза хоролтогүйгөөр ондо ... гээшэ малшан бүхэнэй гол ...болоно.

...элэй үбэлжэлгые һайнаар ...э, адууһа малһаа ашаг шэ... абаад, гүрэндөө һү, мяха ...усад продукци элбэгээр ху... арга боломжо колхоз, сов...нда гүйсэд бии. Байгша он...хи ажахынууд тарилгын ... илангаяа кукуруза, тэжээ...ы, горох гэхэ мэтэ урга...й тарилгые эрид ургадхэ...1 онойхидо орходоо үбһэ ...һураггүй ехээр бэлэдхэһэн ...ашээлхэдэ, нёдондо респуб... колхоз, совхозууд бүхыдөө ... 190 мянган тонно бүдүүн ...бэлэдхэһэн байбал, энэ жэл... мянган тонно һайн шанар...а, зелёнко хуряажа абанхай.

Тэрэшэлэн байгша ондо бүхыдөө 760 мянган тонно, тэрэ тоодо 470 мянган тонно кукурузын силос дарагдаа гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 1,5 дахин ехэ шэмэтэ тэжээл бэлэдхэгдээ бшуу. Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Зэдын аймагуудай ажахынууд үнеэн бүридэ дунда зэргээр 16—18 тонно хүрэтэр силос даража шадаһан байна. Мүн Прибайкалиин, Тарбагатайн болон Сэлэнгын аймагуудай колхоз, совхозуудшье үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо һураггүй ехэ үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абанхай. Тэндэхи малшадта үбэлэй шанга хүйтэн, хабарай хагсуу сагшье аймшагтай бэшэ.

Тиибэшье үбэлжэлгын эхилһэн түрүүшын үдэрһөө хойшо үбһэ тэжээлэйнгээ центнер бүхэниие тон зүбөөр, гамтайгаар гаргашалжа, бии байһан бүхы үбһэ, силос, һолоомонойнгоо, мүн ороохо таряанайнгаа центнер бүхэниие аша үрэтэйгөөр, адууһа малай ашаг шэмын дэлбэрхээр, арьбан гадарайнь зузаархаар, шадамараар лэ эдюулхэ хэрэгтэй. Илангаяа үбэлэй сагта абтаһан мяха, һүнэй центнер бүхэндэ тэжээлэй единицэ шадаал һаа багаар гаргашалхын түлөө тэмсэхэ шухала болоно.

Гэхэтэй хамта үбһэ тэжээл яһала элбэг ехээр бэлэдхэһэн аад, тэрэнээ ээн бусаар, хайша хэрэгээр гаргашалжархёод, үбэлэй шанга хүйтэн, хабарай хагсууда малаа ехээр тураажа, олоор гарзалуулжа байдаг ажахынуудшье үзэгдэдэг гээшэ. Жэшээ болгон Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынуудые харуулмаар. Нёдондо эндэхи колхоз, совхозууд үбһэ тэжээл яһала ехээр бэлэдхээд, үшөө Сэлэнгын аймагай ажахынуудта горитой үбһэ тэжээл үгэжэ туһалһан байна. Теэд үбэлжэлгын эхилһэнһээ хойшо бүхы үбһэ тэжээлээ хайша хэрэгээр, бодомжогүйгөөр гаргашалһанай гэмээр хабар тээшэ адууһа малынь ехээр тураһан, ашаг шэмэеэшье татаһан, нилээд олониинь гарзалһан байха юм. Гансал энээнһээ боложо, аймагай колхоз, совхозууд гүрэндэ һү, мяха худалдаха һара, квартал бүхэнэйнгөө түсэбые дүүргэжэ шадаагүй, Эхэ оронойнгоо урда ехэхэн үритэй болоод байна бшуу.

Байгша ондо иимэ бирагүй тулюур байдалые дабтажа яашье болохогүй. Нэн түрүүн бии байһан бүхы үбһэ тэжээлые һайнаар бүридхэжэ абаад, тусхай хүнэй харюусалгада даалгажа үгэхэ ёһотой. Нютагуудай үйлэдбэриин управлениинүүдэй мэргэжэлтэд колхоз, совхоз бүхэндэ ябажа, адууһа малда таарамжатай зохид тэжээлэй рацион табихадань туһалха зэргэтэй. Малай тэжээлэй рацион алишье талаараа таарамжатай: нэгэдэхеэр, үхэр малай ашаг шэмые бодотоор дээшэлүүлхээр; хоёрдохёор, үбһэ тэжээлэйнгээ зүбөөр, гамтайгаар гаргашалагдахаар табигдаһан байха зэргэтэй.

Теэд мүнөө олохон колхоз, совхозууд бүхы үбһэ тэжээлээ бүридхэжэ, тусгаар хүнүүдэй харюусалга доро даалгажа үгөөгүй, мүн тэрэнээ фермэ, гүүртэнүүдтээшье зүбөөр хубаарилжа шадаагүй байха юм. Тэрэшэлэн фермэ, гүүртэнүүдтээшье малай тэжээлэй рацион хүсэд табигдаагүй, тэрэниие зүбөөр гаргашалха тухай хэмжээншье абтаагүй байһаар. Тусхайлбал, Прибайкалиин аймагай олонхи колхозуудай һү һаалиин фермэнүүдтэ мүнөө хүрэтэр үнеэдэй тэжээлэй рацион табигдаагүй, тэрэнь малшадта зүбөөр хубаагдажа үгтөөдүй. Тиимэһээ үхэр малынь ямаршье нормогүйгөөр, дайралдахысаа эдеэлүүлэгдээд лэ байна. Бэшүүрэй совхоздо һая болотор гахайнуудта ямаршье холисогүй һайн шаниисын ороохон эдюулэгдэжэ байгаа. Тэрэнээ үйрүүлэнгүйгөөр, монсогор зандань эдюулхэдэнь гахайда мүртэй ашаг шэмэ үгэнгүй хосорно ха юм. Тиигэжэ эндэхид октябрь, ноябрь соо аяар 500 центнер таряа гахайда эдюулээ. Һайн шанартай ороохо таряагаа ёһоор буйлуулангүй эдюулхэдэнь, абтаһан центнер мяханай өөрын үнэ сэн хэды ехэ болохоб гэжэ совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй бодожо үзэдэггүйнь гайхахаар.

Фермэ, гүүртэ, отара бүхэндэ үбһэ тэжээлые заабол уридшалан табигдаһан рационой ёһоор, тэрэниие эрхэ бэшэ һайнаар буйлуулжа, амтаруулжа эдюулхэ тухай шанга гурим тогтоохо хэрэгтэй. Жэшээнь, бүдүүн тэжээлые түрүүн һайса хэршэжэ ууралда дэбтээгээд, харин ороохо таряанай зүйлые тээрмэдэжэ үйрүүлээд эдюулхэ шухала. Тиихэдэ корнеплодуудые хэршээд үгэхэ байна. Тиимэһээ фермэ, гүүртэ бүхэндэ силос хэршэхэ машинануудые бултыень хүдэлгэжэ, һолоомые заабол хэршэхэ шухала. Харин тиимэ машинануудай дутамаг байгаа һаань, хуушан, хаягдаһан комбайнуудые хэрэглэхэ ёһотой. Хэршэгдэһэн һолоомые цементээр хэһэн нүхэндэ гү, али ехэ тогоондо хэжэ, ууралаар дэбтээхэ байна. Бүдүүн тэжээлые һайнаар хэршээд, дэбтээжэ эдюулхэдэ, малда һураггүй ашаг шэмэтэй болодог, мүн үбһэ, һолоомошье 15—20 процент алмагдаха ушартай. Малай тэжээлэй белок, витамин ехэтэй байхын тула һаналаа табиха хэрэгтэй. Энэ жэлдэ республикын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй складуудта синтетическэ мочевинэ гэхэ гү, али карболит гэдэг сагаан үнгэтэй гашуун порошок ехээр асараагданхай. Тэрэниие кукурузын силостэй холёод малда эдюулхэдэ, айхабтар ехэ шэмэтэй һайн болодог байха юм. Тэрэниие шахамал малда эдюулхэдэ, шэгнүүрынь ехээр нэмэдэг гэжэ тодоронхой.

Һүүлэй жэлнүүдтэ малые түргэн томо болгохо, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэдээ элдэб антибиотигуудые ехээр хэрэглэдэг болонхой. Тиимэ хэрэгсэлнүүдые Улаан-Үдын, Сэлэнгын, Хяагтын ветеринарно-бактериологическа лабораторинууд буйлуулжа гаргана. Тэрэниие шахамал гахайнуудта эдюулхэдэ, 12—15 процентээр, харин шахамал үхэр 15—20 процент, поршоонхонууд 25 процент хүрэтэр шэгнүүрээ түргэн нэмээдэг. Энээн тушаа баһа мартажа болохогүй. Мүнөө жэлдэ шубууд, поршоонхо болон бусадшье малда тусхай аргаар ургуулһан ногоон тэжээл эдюулхэ, саһанай уһа, халааһан аарсашье уулгаха тон ехэ арга боломжо бии гээшэ.

Эдэ бүгэдын ашаар үбһэ тэжээл багаар гаргашалаад, ямаршье малые ашаг шэмэ ехэтэй, тобир тарган байлгабал һү, мяха, үндэгэ, нооһон элбэгээр абтаха ушартай бшуу. Бүхы адууһа малдаа үбһэ тэжээлынь зүбөөр, шадамараар хубаарилан эдюулжэ, һайнаар уһалаад, таарамжатай зохид, дулаан байрада байлгажа, тобир тарган ондо оруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тула шангаар тэмсэхэ саг ерээ.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ бодото харюу болгон, колхоз, совхозуудай партийна организацинууд малай үбэлжэлгые, нэн түрүүн тэжээл зүбөөр гаргашалгые, гол анхаралдаа абажа, адуу малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар бодото хэмжээ бэелүүлхэ уялгатай.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 281 (10035) | 1962 оной ноябриин 29, четверг | Сэн 2 мүнгэн

...жалтаараа дашуурангүй, алад харан хүдэлэел!

...ойнгоо ажахые түргөөр ...эхэ, арад зоной ажаһуу...соёл болбосоролые улам ...рүүлхэ зорилгоёо бэе...гэһэн КПСС-эй тэмсэл...-гай ноябриин Пленум ...шэнэ шатань болоно. ...на хүтэлбэриин нүлөөе ...хын, тусхайлан хэлэбэл ...нгаа ажахын бүхы һал...удые, тэрэ тоодо хүдөө ... бүри һайнаар хү...лдэг болохын тула то... хэмжээнүүд хараалаг... Нютагай үйлэдбэриин ...енинүүдэй дэргэдэ то... зорилготой, сомор аад, ...н аппарадтай, райко...этэй партийна комите... бии болгохо гээшэ ма...б. Яахадааб гэхэдэ, ...э урда партиин обко...рторг, инструкторнууд ...той барисаа холбоо ба...ар хүдэлдэг, эхин пар... эмхинүүдтэ нүлөөлжэ ...гүй байгаа, тиихэдэ ...н райком КПСС-эй Ус...аарахал һаань, ямар...идхэбэри өөһэдөө гар...бэлэй. Иигээд нютагай ...рриин управлениин ...нуудта хүдэлдэг гү, али ... хабаатай газарта ...даг коммунистнар бул...нэгэ партийна органһоо ...уулдаг, хинуулан шал...г, дэмжэлгэ абадаг бо..., үүргэнь улам дээшэл...рюусалгань ехэ болохо, ...нь үрэ дүн тодорхой ...бшуу. Тиихэдээ партий...анизацинуудай нүлөөн ...ной дунда, ажалай яба...лээд ехэ болохонь дам...

...йнгоо ажахые, соёл ...ые һалбаруулан бада... тула түрэл партни...ргаһан энэ ехэ анха...олдолгодо харюу бол...ам баян ургаса, бүри ...шаг шэмэ абаха, эдеэ ... зүйлнүүдые гүрэндөө ...зээнэйхиһээ ехээр ту...гэжэ оролдохоһоо он...р нангин уялга бидэн...өө ажахын хүдэлмэри...э байхаб!

...иин ЦК-гай Пленумэй ...лнуудтай танилсаад ...а, манай совхозой ...ад, онсолон дурдабал, ...ашад, энэ жэлэйнгээ ...дэлмэриин дүнгүүдһээ ...л хэжэ, саашанхи зо... хараалха ёһотой бо...

...домнай 1650 гектар ...н, дунда зэргээр абажа хэлэхэдэ,га бүриин 500-гаад центнер ногоон эшэ намаа абтаа һэн. Өөрынгөө туһалагша Банзаров Гарматай хамта энэ жэлдэ 150 га газарта талын «хатаниие» тарижа, тэрэнэйнгээ 25 гектарһаа, түгсэг дээрэнь багсаажа хэмжэхэдэ, га бүриин 200 центнер буурсаг хуряажа абаабди. Мүнөө болоод ерэхэдэ, кукурузые зүб квадрадаар тариха, хэдыдэ, хайшан гэжэ харууһалха, ямар үтэгжүүлгэ хэхэ гэхэ мэтэ агрономой заабариие нютагайнгаа байдалда зохилдуулан бэелүүлхэ талаар яһала дүй дүршэлтэй бологдоо гээшэ. Һаалишадһаа гадна, хонишод, гахайшадшье «кукурузын силос һаань, наашань лэ бэд даа!», «хатан кукурузаар хүлдүүлжэ байналди!» гэлдэн хүхилдэдэг болонхой. Буряадтамнай хүхэ набшата кукуруза лаб батаар нютагжаа.

Гэхэ зуура хэдышье үндэрөөр ургаһан, набша намза элбэгтэй кукуруза буурсаггүйл һаа, урманда хүрэмэ шэмэтэй, тэжээл һайтай силос болохогүй бшуу. Тиимэһээ түргэн эдеэшэдэг сортын кукуруза тарижа, үргэлжэдэнь буурсагтайгаар ургуулжа, гектарай адагынь 350—400 центнер кукуруза саг соонь хуряажа силос дарабал, үл ехэтэй тэжээл болохо һэн. Хоёрдохёор, ехэ талмай дээрэ кукуруза ургуулдаг болоһон аад, тэрэнээ ороохото ургамалнуудтай, илангаяа шэниисэтэй, ээлжэлүүлэн, газарыень урилуулжа таридаггүймнай муу. Урдань кукурузын поли байһан газарта энэ жэл шэниисэ тариһамнай, ондоо участогуудайхиһаа хоёр дахин ехэ ургаса — гектарай 20-ёод центнер сохигдоо. Кукурузын плантаци байхадаа элдэгдэһэн, буртаг үбһэнһөө сэбэрлэгдэһэн паар шэнги шанартай полидо шэниисэ болон бусад һайн ургамал тариха, пропашной гуримда орохо гээшэ таряашадай, тэрэ тоодо кукурузашадайшье, шухала зорилго мүн.

Үшөө нэгэ шиидхэгдээгүй асуудал юун байнаб гэбэл, кукуруза хуряадаг техникын дутуу дээрэһээ, ургаса суглуулха хүдэлмэри ехээр унжагайрна. Хюрууда хэбэрэг ногоон кукурузые богонихон болзор соо хадажа үрдидэг байбал, тэжээлэйнь бүхы һайн шанарые барижа абахаһаа гадна, сүлөөрһэн полиень эртэ хахалжа һайнаар элдүүрилэн, одоол ангир шара шэниисэдэ эрхим газар бэлдэхэ аргатай байха һэмди. Сэхынь хэлэхэдэ, мүнөө кукурузаяа хоёр-гурбан хуушан комбайнаар 20—30 хоногто хадаһаар, тэбдэһээр байтарнай, хүйтэнэй аминай унаха болоходо, дэмы хосорхын зэргэгүй гү гээд, зарим плантаци дээрээ мал бэлшээжэрхилтэй болодог. Түргэн саг соо, 10—15 хоногой туршада, хамаг кукурузаяа хадажархидаг аргатай һаа, жэшээнь, мүнөө жэлдэ совхознай һаамхай үнеэн бүридэ арбаад бэшэ, харин арба һайса гаран тонно силос дараха аргатай байгаа.

Засаг түрэмнай хүдөө ажахын техникэ элбэгжүүлхын тула улам ехэ хүсэ, зөөри хараалжа байһаниинь урматай. Тиигэбэшье хэрэгтэй машина зэмсэгүүдэй гансата нэгэ доро бүтээгдэшэхэ бэшэ һэн тула, техникээ ашагтайгаар хэрэглэхые оролдохо уялгатайбди. Тусхайлбал, комбайнуудые тон һайнаар заһабарилха, хоёр-гурбан халаанда хүдэлгэхэ, кукурузынгаа участок участогаар һубарижа намартаа эдеэшэхыень бодомжолон, хабарай тарилга хэхэ, силос хуряалгада таряанай комбайнуудые олоор хэрэглэхэ гэхэ мэтэ хэмжээ ябуулгануудые саашадаа заатагүй бэелүүлхэ саг тулаа.

Бидэнэр, кукурузашадай, эгээ мүнөө хэжэ байһан ажалые дурдаха болоо һаа, поли дээрээ наг шэбхэ гаргажа байнабди. Дулаанай сагта хуушан шэбхэеэ малтажа обоолоо һэмди. Тэрэмнай гэдхэн зандаа үбэлые дабадаг. Шэбхэ ашаха, буулгаха хүдэлмэри оньһожоруулагданхай. Нэгэ гектарта 10-11 тонно хониной хүр шэбхэ оруулбал, ямаршье үтэгжэлгэһөө дутуугүй хүсэтэй байдаг гэжэ ажаглаабди.

Партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй сэсэн мэргэн тогтоолые бэелүүлгэдэ хубитаяа оруулалсахын тула бидэнэр, Хүдэриин кукурузашад, эдэбхитэй шангаар тэмсэхэ байхабди.

Р. Гонсорунов,
Хяагтын аймагай Хүдэриин совхозой кукурузашан, СССР-эй Верховно Соведэй депутат.

МОСКВА. Москвагай Лихачевой нэрэмжэтэ автозаводто олониитын хүсөөр байгуулагдаһан конструкторска бюро амжалтатайгаар хүдэлмэрилнэ. Туршажа үзэхын тулада «ЗИЛ-133-С» гэжэ маркын ашаанай автомобилиие бюрогой конструкторнууд ухаалан зохёогоо. Зураг дээрэ: энэ бюрогой гэшүүд (зүүн гарһаа) Владимир Ковалев, Евгений Петрухин, Юрий Мариенбах, Виталий Мочадловский гэгшэд. ТАСС-ай фотохронико.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Партийно-Гүрэнэй Хиналтын Комитедые байгуулха тухай

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ тогтообо:

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Партийно-Гүрэнэй Хиналтын Комитедые байгуулха.

КПСС-эй Центральна Комитет
СССР-эй Верховно Соведэй Президиум
СССР-эй Министрнүүдэй Совет.

Москва, Кремль.
1962 оной ноябриин 27.

Кубын хүтэлбэрилэгшэдтэ А. И. Микоян телеграмма эльгээбэ

ГАВАНА, ноябриин 27. (ТАСС). Кубын газар дээрэһээ гарахадаа, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоян «ИЛ-18» самолёт дээрэһээ Кубын хүтэлбэрилэгшэдтэ доро дурсагдаһан телеграмма эльгээгээ: Кубын Республикын президент нүхэр Освальдо Дортикос Торрадода.

Кубын премьер-министр, нэгэдэмэл революционно организацинуудай генеральна секретарь нүхэр Фидель Кастро Руста.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Танай баатарлиг орон бидэниие угаа ехэ хүндэтэйгөөр, аха дүү ёһоор угтаа. Бусажа ябахадаа, үшөө дахин баясхалан хүргэнэб, шэлэн абаһан замаараа, социализмын замаар урагшаа амжалтатайгаар дабшахыень Кубын эрхэ сүлөөдэ дуратай, бэеэ даанхай арадта хүсэжэ байһанаа дамжуулнаб.

Мүнөөнэй уласхоорондын оршон байдалай асуудалнуудаар маанадай нүхэрэй ёһоор һанамжануудаа мэдэлсэлгэ хани халуун, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэржэ, манай партинуудай, Советскэ Союзай болон революционно Кубын правительствануудай хоорондохи, манай арадуудай хоорондохи хани барисаанай бата бэхи, эбдэршэгүй байһые үнэмшэстэйгөөр гэршэлэн харуулжа үгэө. Марксизм-ленинизмын агуу ехэ гол ёһонуудта, манай зорилгонуудай нэгэн адли байһанда, аха дүүгэй ёһоор һанал нэгэдэлгэдэ, интернационализмда энэ хани барисаан үндэһэлдэг.

Үнэн зүб хэрэгээ хамгаалхаар, Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдалые элдэб халдалганудһаа хамгаалхаар Кубын арад хүсэд шиидэнги байна. Революциин туйлалтануудые арьбадхахын тулада Кубын арад ехэ дэбжэлтэтэйгээр амгалан ажалаа эрхилнэ.

Энэ һайн һайхан тэмсэлдэнь Советскэ Союзай, социализмын оронуудай аха дүүгэй бүлэ, бүхы түрүү хүн түрэлтэн хүсэдөөр дэмжэлгэ үзүүлнэ.

Таанадай соратнигуудта, Кубадахи манай бүхы ханинарта таанадаар дамжуулан халуун амаршалга хүргэхыемни, амжалта болон зол жаргал хүсэхыемни зүбшөөгыт.

А. И. Микоян.

1962 оной ноябриин 26.

А. И. Микоян Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида оробо

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 27. (ТАСС). Эндэ ерээд байһан СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоян ноябриин 26-най үдэшэ Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида орожо, ООН-ой генеральна секретариин уялгые дүүргэгшэ У Тантай хөөрэлдөө.

Хөөрэлдөөнэй һүүлээр У Тан ООН-ой байшан соо обед хээ. Советскэ талаһаа: А. И. Микоян, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, СССР-һээ ООН-ой дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшэ В. А. Зорин, СССР-һээ США-да байдаг элшэн сайд А. Ф. Добрынин болон бусад хүнүүд обед дээрэ байлсаа.

Америкын талаһаа: «Кубадахи бэрхэтэй байдалые гуримшуулха талаар комитедэй» түрүүлэгшэ Джон Макклой, США-һаа ООН-ой дэргэдэ байдаг түлөөлэгшэ Эдлай Стивенсон, элшэн сайд Чарльз Иост гэгшэд обед дээрэ байлсаба. ООН-ой секретариадай харюусалгата хүтэлбэрилэгшэд обед дээрэ мүн лэ байлсаа.

ООН-ой штаб-квартираһаа гарахадаа, А. И. Микоян хэблэлэй түлөөлэгшэдэй асуудалнуудта харюусаа...

Пленумэй материал шудална

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй түүхэтэ удха шанартай материалнуудые Мухар-Шэбэрэй аймагай ажалшад гүнзэгыгөөр шудалжа эхилээ. Ажахы бүхэнэй бригада, фермэ, отделенинүүдтэ бүлэг полит-эмхидхэлшэд гараад, ажалшадай дунда Пленумэй шиидхэбэреэр ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулжа захалаа. Мүнөө аймагай ажахынуудта 500 гаран агитаторнууд ажалшадай дунда хөөрэлдөө хэжэ эхилхэһээ гадна, партиингаа шэнэ хэмжээ ябуулгануудые зүбшэнэ. Жэшээнь, ЦК-гай мартын Пленумэй, республикын эхэнэрнүүдэй 2-дохи съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсоһон «Заганский» колхозой 1-дэхи фермын һаалишад ажалай ехэ амжалта туйлаа. Коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн һаалишад фермээрээ энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 1350 литр һү һааха гэһэн уялгаяа Пленумэй эхилхын урдахана сүм дүүргэһэн тухайгаа элидхээ. Эдэнэр гүрэндэ арба һарын туршада 1100 центнер һү худалдаха түсэбтэй аад, 1265 центнертэ хүргөө.

Энэ жэлдэ аймагай ажалшад үндэр баян таряа ургуулжа, гүрэнэй амбаарта 1 миллион 800 мянган пүүд ороохо талха худалдаха уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэө. Ерэхэ жэлдэ аймаг дотор шэниисэ, кукуруза, горох, тэжээлэй бобы гэхэ мэтэ бүри ехээр тариглаха. Өөһэдөө горохой, тэжээлэй бобын үрэһэтэй болонхойбди. Мүн үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэгдэжэ хаагдаа, полинуудта наг шэбхэ зөөгдэжэ, саһан тогтоогдожо байна.

Механизаторнуудай һуралсал ажахынуудта ноябриин 15-һаа эхилээ. Мүнөө 1000 хүн (тэрэ тоодо 60 эхэнэр) энэ һуралсалда хабаадана. Суулгын совхоз, «Заганский», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта 3-3 хэшээл болоо. Аймагай ажахынуудта долоон хоногтоо нэгэ дахин, гарагай дүрбэндэ хэшээл болоно.

К. Крылова,
партиин райкомой секретарь.

А. И. Микоян Нью-Йоркдо ерэбэ

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 27. (ТАСС). Гаванаһаа бусажа ябахадаа, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоян үсэгэлдэр эндэ ерээ. Айдлуу Айлд гэжэ аэропортдо А. И. Микоян журналистнуудта иигэжэ мэдүүлээ. Гаванада байхадаа, ханинартаяа—революционно Кубын хүтэлбэрилэгшэд Фидель Кастротай, тэрэнэй соратнигуудтай хөөрэлдөөб, олон газарнуудаар ябахадаа, арадтай уулзадаг байгааб. Энэ орондо, минии түрүүн ошоһон сагһаа хойшо, үнгэрһэн хоёр хахад жэлэй турша соо Куба угаа ехээр дэбжээ гэжэ А. И. Микоян тэмдэглээ.

Би аяншалгаараа һаналаа ханааб, һаналаа хананги байнабди гэжэ Кубын правительствын хүтэлбэрилэгшэд намда мэдүүлһэн байна. Кубынхид, тэдэнэй ударидагшад тайхамшагтай хүнүүд, тэдэнтэй һайн харилсаа тогтоохыетнай таанадта зүбшэл үгэхэ байнаб. Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев президент Кеннеди хоёрой үгэеэ ойлголсоһоной һүүлээр иимэ һайн харилсаа тогтооходо таарамжатай эрхэ байдал бии болоо гэжэ А. И. Микоян хэлээ.

Журналистнуудай асуудалнуудта харюусахадаа, Кубын табан пунктые Советскэ Союз дэмжэнэ, юуб гэхэдэ, эдэ эрилтэнүүд тон зүбөөр табигдаһан байна гээд А. И. Микоян хэлээ. Уласхоорондын ёһо гуримай талаар өөһэдынгөө мэргэжэлтэдһээ асуугаад үзыт, эдэ эрилтэнүүдэй хуулита байһые тэдэнэр таанадта гэршэлжэ үгэхэл гээд тэрэ хэлэһэн байна.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо В. А. Зорин, СССР-һээ Холбоото Штадуудта байдаг элшэн сайд А. Ф. Добрынин, РСФСР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр М. А. Меньшиков болон бусад А. И. Микояниие аэродром дээрэ угтаа.

А. И. Микоян Кеннедитэй уулзахань

ВАШИНГТОН, ноябриин 28. (ТАСС). США-гай президент Кеннеди СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоянтай ноябриин 29-нэй четвергдэ уулзаха гэжэ Сагаан ...

„МАРС-1" НИИДЭЖЭ ЯБАҺААР

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

...ын программын ёһоор, пла...й хоорондын «Марс-1» гэ...тай, ноябриин 20-һоо 27 ...лжээтэ радио-холбоон тог...

...нүүдэй хоорондын станци ...температура болон дараса ...рхойлон тогтоогдоһон хэм ...һаа гэжэ телеметрическэ ... хараалжа үгөө. Темпера...Цельсеэр 25—30 градус, дарасань—мүнгэнэй уһанай столбын 850 миллиметр болодог байна. Наранай элшэ хүсөөр хүдэлдэг химическэ батарейнүүдынь гэмгүй һайнаар хүдэлнэ. Наранай элшэ хүсөөр хүдэлдэг батарейнүүдэй ток болон хүсэн тодорхойлон тогтоогдоһон хэм соогоо.

Замыень хэмжэлгын мэдээнүүдэй ёһоор, һүүлшын холбоо байгуулхада, планетэнүүд хоорондын «Марс-1» гэжэ станци газарһаа 8 миллион 726 мянган километр холо ошоод ябаһан байгаа. Урда тээнь холбоо барисаанай байгуулагдахада, планетэнүүд хоорондын станциһаа научна мэдээнүүд абтаһан байха юм. Станцитай радио-холбоон һайнаар байгуулагданхай.

Ноябриин 28-да Москвагай сагаар 9 часта планетэнүүд хоорондын «Марс-1» гэжэ станци газарһаа 9 миллион 85 мянган километр холо ошоод ябаа.

Мэргэжэлтын һанамжа

ЗООТЕХНИГҮҮДЭЙ АЖАЛ ҺАЙЖАРУУЛХА САГ ЕРЭЭ

«Колхоз, совхозуудай үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхын түлөө агрономуудай, зоотехнигүүдэй болон хүдөө ажахын бүхы мэргэжэлтэдэй үүргые дээшэлүүлхэ тухай» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй энэ оной апрель һарада гаргаһан тогтоол соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Ажахы бүхэнөө хурдан түргэнөөр хүгжөөжэ: 1-дэхи шатада—тарилгын газарай зуун гектар бүхэндэ 75 центнер, элдүүриин бусад газарай гектар бүхэндэ 16 центнер; 2-дохи шатада—тарилгын газарай зуун гектар бүхэндэ 100 центнер; 3-дахи шатада—тарилгын газарай зуун гектар бүхэндэ 150 центнер мяха колхоз, совхоз бүхэндэ абадаг болохо гээшэ агрономуудай, зоотехнигүүдэй, ветврачуудай болон хүдөө ажахын бусадшье мэргэжэлтэдэй шухалын шухала зорилго мүн гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоно».

Парти, правительствынгаа табиһан эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө манай Буряадай республикын хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, илангаяа зоотехнигүүдэй юу хэжэ, ямар зорилгонуудые урдаа табяад хүдэлжэ байһан тухайнь хөөрэлдэхэ саг ерээ. Илангаяа мүнөө үедэ КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ тухай ехэ зорилгонуудые хараалаад байхадань, зоотехнигүүдэй үүргые дээшэлүүлжэ, малай үүлтэр улам һайжаруулан, too толгойень олошоруулжа һү, мяха, тоһо болон бусад продуктнуудые бүри ехээр абадаг болохын тула тэдэнэй урда ехэ эрилтэнүүдые табиха саг тулаа. Энэ асуудалаар хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, илангаяа зоотехнигүүдэй дунда үргэн зүбшэл үнгэргэбэл таатай. Юуб гэхэдэ, мүнөө үедэ республикын олонхи ажахынуудта зоотехнигүүдэй хүдэлмэри нилээд һуларшоо, тиигэжэ малай үүлтэр һайжаруулха, too толгойень олошоруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэрэг зүн дэгээндээ, олонхи газарта ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй захиралтаар хэгдэдэг болошонхой. Иимэ байдалтай саашадаа эбсэжэ болохо аал? Энээниие усадхажа, ехэ амжалтануудые туйлахын тула зоотехнигүүд болон бусад мэргэжэлтэд ажахынгаа экономико болон гол һалбари—мал ажалдахи хэрэгүүд тухай, байра байдал, зорилгонууд тухайгаа зүбшэн хэлсэгты, хүдэлмэрез һайжаруулхын тула арга боломжонуудаа, һанал бодолоо элирүүлэгты.

Энэ асуудалаар Зэдын аймагай «Мир» колхозой ахалагша зоотехник байһан, мүнөө ажахын түсэблэгшээр хүдэлмэрилэгшэ Юндун Дарижапович Цоктоевто манай корреспондент хандаа.

Тэрэнэй бэшэг эндэ толилогдобо.

ХЭҺЭН АЖАЛНАЙ ЕХЭ

Совет засагай тогтоһонһоо, илангаяа хорёод онһоо хойшо Буряад оронгдомнай хонидой, үхэр малай үүлтэр һайжаруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хүдэлмэри ехээр хэгдээ, хэгдэжэшье байна. Урданай монгол үүлтэрэй шэрүүн нооһотой хонид, бага бэетэй, һү багатай буряад үүлтэрэй үнеэд үгы тоонои болгогдоо. Тэдэнэй орондо нарин, нарибтар аад, ехэ нооһотой хонид, элбэг һүтэй, холимог үүлтэрэй үнеэд ажахы бүхэндэ бии болонхой. Энэ хадаа нютагайнгаа малай үүлтэр һайжаруулха талаар хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, илангаяа зоотехнигүүдэй, ветеринарнуудай хэдэн арбаад жэлэй туршада хэһэн хүдэлмэриинь аша үрэ мүн. Илангаяа үни удаан саг соо нэгэ ажахыда ажаллаһан мэргэжэлтэд ехэ хэрэг бүтээһэн байна. Жэшээлхэдэ, гол түлэб хонин ажалтай Борьёогой совхоздо буряад үүлтэрэй нарин нооһотой хонид бии болгогдоо тоонои. Мүнөө совхозой хонин бүхэн 45—55 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэй, тус бүхэнһөөнь 4,9 килограмм нарин нооһон хайшалагдана. Нарибтар нооһотой хонид эндэ тон үсөөн болонхой. Ушарынь хадаа, энэ совхоздо 10 гаран жэлэй туршада зоотехник нүхэр Уварова, мүн бусадшье мэргэжэлтэд хониной үүлтэр һайжаруулха талаар горитой хүдэлмэри хэһэн гээшэ. Мүн Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Наринай отделенидэ зоотехник нүхэр Григорьев удаан саг соо ажаллахадаа хониной үүлтэрые нилээд һайжаруулһан байна. Мүнөө тэндэ борьёогойхидол адли элбэг нооһотой, буряад үүлтэрэй хонид бии болгогдохо дүтэлөө. Энэ отделенидэ, колхозой бусад Гэгээтын, Баянголой отделенинүүдтэ орходоо хонин бүхэнһөө 800 граммаар ехэ нооһон абтана.

Үнеэдэй үүлтэр һайжаруулха талаар 30-аад оndo Сэлэнгэдэ эмхидхэгдэһэн племрассадник ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Тэрэнэй харьяата ажахынууд—Карл Марксын, Тельманэй, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд, Сэлэнгын совхоз үүлтэртэ үнеэдээр суурхажа байдаг. Тус племрассаднигта, мүн Сэлэнгын колхозуудта мэргэжэлтэдэй нэгэ дороо удаан саг соо ажаллаһанай ашаар буряад-симментал үүлтэрэй үнеэд бии болгогдоо. 1954-55 онуудаар тэдэ үнеэдһээ үдхэн аад, элбэг һүн һаагдадаг һэн. Жэшээлхэдэ, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой суута һаалишан нүхэр Цырендоржиева үнеэн бүхэнһөө 5000 литр һү һаадаг байгаа. Тэрэнэй хүдэлдэг фермын үнеэн бүхэнһөө 4000 литр һүн һаагдадаг, тоһолигынь 3,8—4 гаран процент болодог һэн. Харин һүүлэй үедэ буряад-симментал үүлтэрэй үнеэдэй олонхинь сэбэр симментал үүлтэрэй болошоо, һүниинньшье шэнгэршоо. Энэ юу гэршэлнэб гэхэдэ, тэндэхи мэргэжэлтэдэй үнеэдэй үүлтэр һайжаруулха хэмжээндэ хүрэһэн аад, хойшодоо тэрэнээ бүри «нарижуулхые» оролдожо, нютагайнгаа эрхэ байдалда таарахагүй сэбэр симментал үүлтэрэй бодо мал бии болгохын хойноһоо тэмсэһыень элирүүлнэ.

МАЛШАДАЙ КОМАНДИР—ЗООТЕХНИК МҮН

Армиин командир захиралтаяа солдадуудта дүүргүүлжэ шадаагүй һаа, тэрэ командир бэшэ гэгдэдэг. Эгээл иимэшүүгээр малшадай дунда үдэр һүнигүй ажаллажа байдаг зоотехнигэй ажал сэгнэгдэхэ зэргэтэй. Зоотехнигэй үгэһэн даабари, заабаринуудые малшад заабол дүүргэхэ ушартай бшуу. Тиигээл хадаа малай үүлтэр түргэн һайжаржа, ашаг шэмэнь дээшэлхэ байна.

Зүгөөр манай республикын олонхи ажахынуудта зоотехнигэй холын хараатай түсэбүүд дүүргэгдэдэггүй, тэрэнэй хэдэг ажалые ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй болон малшадай тоохогүй ушар гаргагдана. Илангаяа ажахын бригадирнууд, эрхилэгшэд зоотехнигэй үгэһэн заабариие олонхи ушарта дүүргэдэггүй байна. Үнгэрхэдөө эдэ хүтэлбэрилэгшэд ажахын түрүүлэгшын болон директорэй дэмжэлтээр зоотехнигэй түсэб, заабариие элдэб шалтагаар буруу һүргэн, захиралтын хүсөөр мал ажал эрхилхые оролдожо байдаг. Тиигэжэ мэргэжэлтын табиһан холын хараата түсэб буруу һүрэжэ, олонхи газарта зоотехнигүүд ажалһаа сүлөөлэгдэжэ, һэлгэгдэжэ, үсөөрүүлэгдэжэ байдаг.

Мал ажалай бүхы асуудалнуудые шиидхэжэ, ойрын болзорто хүгжөөхэ зорилготой зоотехник хэрэгэйнгээ дэмжэлтэгүй, энээнһээ уламжалан бүтэжэ үгэхэгүй байхадань урмаа хухаржа, ажалдаа хайша хэрэгээр хандаха болошодог, илангаяа залуушуул «муу мэргэжэл шэлээ байнаб» гэһэншүүгээр бодоод, ондоо мэргэжэл шудалхаяа оролдоно. Иимэ ушар али олон үзэгдэһөөр. Илангаяа мүнөө үедэ, олоороо сүлөөлэгдэжэ байһан зоотехнигүүд мал ажалда хабаадахагүй мэргэжэл шудалха баатай болошоно. Иимэшүү элдэб шалтагаар ямар нэгэн ажахыда мэргэжэлтын эхилһэн хэрэг дүүргэгдэнгүй үлэшэнэ.

Жэшээлхэдэ, Ториин «Заветы Ильича» колхоздо (мүнөө Ториин совхозой отделени) зоотехник А. Н. Овчинникова хүдэлмэрилөө һэн. Энэ нүхэр колхозой түрүүлэгшэ байһан И. Б. Модоровтой эбтэй эетэйгээр хүдэлмэрилжэ, ехэ хэрэг бүтээһэн байгаа. Имагтал тэдэнэй хүсөөр 1954—57 онуудай үедэ тус колхоздо эрхим үүлтэрэй, нарин нооһотой эмэ хурьгад асарагдаа һэн. Тиигээд нооһонойнгоо шанараар илгагдажа, отаранууд болгогдоһон байгаа. Мүн эрхим үүлтэрэй хусануудшье тэдэндэ табигдаа һэн. Эдэ хурьгадые саашадань үсхэбэрилжэ, ажахын бүхы хонидые нарин нооһотой томо бэетэй буряад үүлтэрэй болгохо зорилго табигдаһан юм. Харин нүхэд Овчинникова, Модоров гэгшэдэй ябаһанһаа хойшо, тэрэ ажахыда жэл бүхэн зоотехнигүүд һэлгэгдэдэг болошоо һэн. Энээнтэй хамта хониной үүлтэр һайжаруулха талаар тэдэнэй эхилһэн хэрэгшье урагшагүйдөө. Мүнөө тэдэнь урданай байһан муу үүлтэртэй хонидтой ниилүүлэгдэшоод ямаршье ашаг үгөөгүй байна.

Манай «Мир» колхоздошье зоотехнигэй хүдэлмэридэ тон ехэ дутагдалнууд бии. Энэ колхозой зоотехник байхадаа (урдань 4 зоотехник байһанаа мүнөө нэгэндээ оронхой) һү һаалиин фермэ бүхэндэ залуу үнеэдые зүбөөр һааха тусхай һаалишаниие байлгаха гэһэн асуудал правлениин урда табиһан байгааб. Илангаяа үнеэдэй түрэһөөр 10 үдэрэй туршада һайнаар һааха шухала. Тиигэжэ Хара-үбэсэнэй гүүртэдэ ажахын түрүү һаалишан Ульяна Полютова үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлэн һааха хүдэлмэридэ табигдаа һэн. Тэрэ хүдэлжэ эхилэмсээрээ дааһан үнеэн бүхэнһөө сүүдхэдэ 11—13 литр һү һаадаг болобо. Тиигээд үнеэн бүхэндэ табигдаһан данса дээрэ һааһан һүнэйнгөө хэмжүүрые бэшэдэг байгаа. Урдань үзэгдөөгүй иимэ ехэ һү һаажа эхилхэдэ үнеэн бүхэнһөө (һаагдажа байха үедэнь) 2400—2910 литр һү һааха аргатай болоһон байнабди. Харин удааншье болонгүй правлениин захиралтаар нүхэр Полютова ажалһаа сүлөөлэгдэшэбэ. Шалтагынь хадаа үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлэн һааха хүндэ 1 центнер һүнэй түлөө 5 түхэриг (юрын һаалишадта 3 түхэриг түлэдэг байгаа) түлэхэ гээшэ дэн ехэ гаргаша гэжэ правлени тоолоһон байна. Һайн дүн харуулжа байһан нүхэр Полютовае ажалдань хоёрдохёо оруулбаб. Һүн баһал нэмэжэ оробо. Гүүртэнь декабрь һарада сүүдхэ бүри 400 килограмм һү һаажа байһанаа 500 гаран килограмм һаадаг болобо. Теэд баһа элдэб шалтагаар нүхэр Полютова ажалһаа гараха баатай болобо. Мүн бусадшье гүүртэнүүдтэ табигдаһан иимэ һаалишад бригадирнуудай болон отделенинүүдэй эрхилэгшэдэй захиралтаар ажалһаа гаргагдадаг, һэлгэгдэдэг байгаа. Тиигэжэ һү һаалга ойро зуура ехээр нэмэһэн аад, баһал хуушан түхэлдөө орошоо. Мүнөө колхознай гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ аргагүй болошонхой.

Иимэ жэшээнүүдтэй олон зоотехнигүүд ушарһан байха. Теэд саашадаа мал ажалай түрүү жолоо барижа ябаха ушартай зоотехнигүүдэй үүргые парти, правительствын эрилтын ёһоор дээшэлүүлхэ шухала.

ЗООТЕХНИГЭЙ УЯЛГА, ЭРХЭ ТУХАЙ

Зоотехник бүхэн нэгэ ажахыда адагынь 3—5 жэлэй туршада таһалгаряагүй хүдэлмэрилхэ ушартай. Тиихэдээ тэдэнэр заводуудай инженертэл адли үүргэтэй байха болоно. Юуб гэхэдэ, инженерэй табиһан түсэбүүд, заабаринууд, оньһожоруулгын бодомжонууд заабол бэелүүлэгдэдэг гээшэ. Тэдээндэл адли зоотехник хадаа хүдөө ажахыда эгээн гол мэргэжэлтэн байхынгаа хажуугаар түрүүлэгшын, директорэй орлогшоһоо дутуугүй эрхэтэй, харюусалгатай байха зэргэтэй. Ажахын ахалагша зоотехнигэй бригадирнуудта, отделениие эрхилэгшэдтэ болон малшадта үгэһэн заабари, даабаринууд саг болзортоо дүүргэгдэһэн байха ушартай. Зоотехнигэй табиһан түсэбүүд, һанамжа, дурадхалнууд колхозой правлениин, совхозой дирекциин зүбшэл дээрэ саг болзортоо шиидхэгдэжэ байха ёһотой. Хэрбээ ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй зоотехнигэй дурадхалые дэмжээгүй, мал ажалда хэрэглэхые оролдоогүй һаань, нютагай үйлэдбэриин управлени тэрэ дурадхалые дары сагтань шиидхэхэ ушартай.

Мүнөө үедэ колхоз, совхозуудта хүдэлмэрилжэ байһан зоотехнигүүд үсөөн болонхой. Тэдэнэр хэдышье һайнаар ажаллаа хадаа хүдөө ажахые хүгжөөхэ тухай парти, правительствын эрилтые хангажа шадахагүй байна. Тиимэһээ зоотехнигүүдые үсөөрүүлхэ ябадалые болюулха саг ерээ. Хэнэйшье мэдэхээр, зоотехнигэй ажал тон ехэ бшуу. Жэшээлхэдэ, би 25 мянга гаран хонитой, 3400 гаран эбэртэ бодо малтай, 700 гаран гахайтай «Мир» колхоздо гансаараа хүдэлхэдөө ажалаа хэжэ үрдидэггүй байгааб. Малые искусственна аргаар үрэжүүлхэ, бонитировко хэхэ, эрэ эмээрнь илгажа гүүртэ, отара бүридүүлхэ, үүлтэрыень һайжаруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулха болоод, тэжээл бэлэдхэлые, тэрэнэй гаргашые шалгаха хэрэгүүдые ганса зоотехник үдаридажа шадахагүйл. Намтай адли бэрхэтэй байдалда орошоһон мэргэжэлтэд республикадамнай олон. Тиимэһээ би зоотехнигүүдэй ажалые һайжаруулха арга олгохо хэдэн дурадхал зүбшэлдэ табихамни:

Малай үүлтэр һайжаруулха болон искусственна аргаар үрэжүүлгэ хэхэ гүрэнэй станцинуудые нэгэдүүлхэ ябадалые буруу гэжэ һананаб. Юуб гэхэдэ, малай үүлтэр һайжаруулха, мүн искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэримнай тон хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байна ха юм. Тиимэһээ тэрэниие аминдань байлгаад, нютагай үйлэдбэриин управлени бүхэндэ бии болгобол зүйтэй гэжэ һананаб;

зоотехнигүүд нютагай үйлэдбэриин управлениин паркомой мэдэлдэ байбал таарамжатай һэн ха. Тиигэбэл ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй мэдэлээр лэ зоотехнигүүдые ажалһаань сүлөөлжэ, һэлгэжэ, ямаршье бодолгүйгөөр үсөөрүүлжэ байха ушар болюулагдаха байна.

Малшадые, мүн ажахын тоосооной бригадын бригадирнуудые, техник-үрэжүүлэгшэдые, отарануудые даагшадые ажалһаань гаргаха, ондоо хүнүүдээр һэлгэхэ хэрэгые имагтал зоотехнигэй зүбшэлөөр лэ шиидхэхэ шухала. Мүн тэжээлэй ургамалнуудые тариха, малай байрануудые бариха хэрэгтэ зоотехнигүүд гол үүргэ дүүргэхэ ёһотой;

манай «Мир» колхоздо нэгэ зоотехнигэй ажаллажа байхадань 7 ветмэргэжэлтэдые хамтаруулһан 2 пункт, 1 участок, колхозой зүгһөө үшөө хоёр мэргэжэлтэн хүдэлмэрилжэ байдаг. Иимэ олон ветмэргэжэлтэдтэй байгаад, харин оройдоо нэгэ зоотехнигтэй байха гээшэ тэрэнэй үүргые ойлгоогүй ушар гэжэ тоолохоор. Тиимэһээ зоотехнигүүдэй хүдэлмэриие зүбөөр хубаарилха шухала. Бригада, отделенинүүдэй нэгэ зоотехнигтэ 800—1000 бодо мал, 5—10 мянган хони, 500—700 гахай даалгабал таарамжатай ха. Тиигэбэл, тэрэ ажалайнгаа бүхы хэрэгүүдые урагшатайгаар ябуулха аргатай болоно;

мал ажалай мэргэжэлтэдтэ саг үргэлжэ, илангаяа май—июнь һарануудта, мүн апрель һарада хонидто болон бодо малда бонитировко хэхэ, январь соо—түсэблэлгын үедэ Буряадай хүдөө ажахын институдай багшанарай туһалжа байбал һайн бэлэй.

Эдэ мэтын һанамжануудые дурадхахадаа нүхэр Н. С. Хрущевой ЦК-гай ноябриин Пленум дээрэ: **«мэргэжэлтэдэй, дүршэлтэй хүнүүдэй хамаг бодолые хараада абангүй, колхозууд болон совхозуудые зонхилхо гэдэг һэдэлгэдэ эсэс табихаар болоо»** гэжэ шууд сэхээр зааһыень хараада абанаб. Тиимэһээ манай республикын, нютагай үйлэдбэриин управлениин болон колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд зоотехнигүүдэй хүдэлмэриие һайжаруулан, мал ажалаа хурдан түргэнөөр хүгжөөжэ, долоон жэлэй даабарита түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ хэмжээ абаха бэзэ.

Ю. Цоктоев,
зоотехник.

200 МЭРГЭЖЭЛТЭНИ[Е] ҺУРГАЖА ГАРГАХАБ[ДИ]

Ажахынуудта хабарай тарилга, ургаса хуряалга гэхэ мэтэ халуун хүдэлмэриин үе соогуур дүршэл шадабаритай механизаторнуудай дутадаг дээрэһээ эли тухай ехэ хохидол ушаруулагдадаг гээшэб!

Ехэнхидээ энээнһээ боложо, тон шухала хүдэлмэри гэдэргэ татагдана, удаарна, нобшорно ха юм. Манай совхозшье иимэрхүү бэрхэшээлдэ нэгэнтэ бэшэ ороһон байха. Жэшээнь, энэ жэлдэ һайн бэлэдхэлтэй механизаторнуудай, илангаяа трактористнарай олон байгаа һаань, ургаса хуряалга дээрэ «Темижбекский» совхозойхидой жэшээгээр машина, техникэеэ хоёр халаанда дүүрэн хүсэндэнь, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгөөд, бүхы таряагаа богони болзорто хуряажа абаха һэмди. Намарай эртын паарые ехээр хахалжа үрдихэ байгаабди. Теэд эдэ бүхы хүдэлмэри ехээр унжагайржа, ороохо таряа гүрэндэ худалдаха түсэбөөшье түргэн болзорто дүүргэжэ шадаагүйбди.

Совхоздомнай элдэб түхэлэй 50—60 трактор, нилээд олон комбайн хүдэлнэ. Харин тиихэдэ отделенинүүдтэ гартаа үнэмшэлгэтэй, тусгаар мэргэжэһэн 30—40 лэ тракторист арайхан гэжэ олдохо. Гадна саашадаа трактор, машина улам олошорхо байһаниинь элитэ.

Эгээл тиимэһээ бидэ даб дээрэ өөһэдынгөө хүсөөр 200 трактористнарые һургажа гаргаха гэжэ шиидээбди. Тиигээд отделенинүүдтэ бүгэдэ ниитын һуралсалай 4 һургуули эмхидхэгдэжэ, тэндэ хамта 200 хүн механизаторай мэргэжэл шудалжа эхилээ. Тэдэнэй олонхинь машина, техникэдэ бага зэргэ хабаатай, прицепщик, штурвальщик ябаһан, ажахын тоосоото бригадын бригадирнар, мүн механизаторай мэргэжэл шудалха дуратай залуушуул бии. Үнгэрһэн хоёр хэшээл дээрэ һурагшад үзэхэ асуудалнуудайнгаа программатай танилсажа, механизаторай мэргэжэл шудалалгын удха шанар тухай хөөрэлдөөд, элдэб шэнэ түхэлэй тракторнуудтай танилсаа. Һуралсалай хэшээл неделидээ нэгэ дахин 8 час соо үнгэргэгдэнэ. Тиихэдэ совхозой түб тосхон Шэбэртэдэ эмхи[д]дэһэн һургуулида хоёрдохи, [...] гаадахи отделениинхид һур[...] хадаа, хэшээлээ гарагай до[...] до үнгэргэнэ, харин бусад о[...] ленинүүдтэ һуралсал гарагай [...] гэндэ—амаралтын үдэр бо[...] юм.

Эдэ һургуулинуудта багш[а]раар совхозой мэргэжэлтэд, [от]делениие даагшад, дүршэл ш[...] бари ехэтэй механизаторнууд [то]милогдонхой. Багшанарай ду[...] 5 дээдэ һургуулитай мэргэжэ[лтэн] бии. Жэшээлхэдэ, совхозой г[лав]на инженер нүхэр Хармаев, [...] на агроном нүхэр Коновал[...] инженер-механик нүхэр Бас[...] болон бусад. Гэхэтэй хамта, [...] дэ ниитын һуралсалай эх[...] үдэрнүүдтэ элдэб бэрхэшээл[...] шье ушарна. Зарим газарта хэ[...] тэй шухала ном дэбтэр, харуу[...] ойлгуулха түхеэрэлгэнүүд [...] на.

Тиибэ ябашье бүхы арга [бо]ломжоёо хэрэглэн, ерэхэ [...] хабар, апрелиин эхин болотор [...] гаран механизаторнуудые за[...] һургажа гаргахабди.

И. Коз[...]
Бэшүүрэй совхозой директо[р]

ҺАЙН ЭХИН ТАБИГДАА

(Хяагтын совхозой 150 хүдэлмэришэд механизаторай мэргэжэл олохонь)

Бүгэдөөрөө механизаторай мэргэжэлдэ хүдөө ажалшадай һуралсаха патриотическа хүдэлөөндэ Хяагтын совхозой хүдэлмэришэд эдэбхитэйгээр оролсобо.

Мүнөө һайн бэлэдхэлтэйгээр һуралсалай хэшээлнүүд үнгэржэ захалаа. Бусад хүршэ ажахынуудтай жэшэбэл, энэ совхоздо мэргэжэлтэ механизаторгүй ушарһаа, трактор, комбайнууд һаатадаг байгаагүй. Таряа хуряалгын үедэ комбайнууд хоёр халаанда хүдэлөө. Тракторнуудта хододоо хоёр-хоёр трактористнар даалгагдажа, нилээдгүй ехэ зөөлэн хахалалга хэгдээ.

Тиибэшье механизаторай дүйтэй хүнүүдые олоор һургаха зорилго эндэ тон зүб табигдаа. Яахадааб гэхэдэ, ажахын тоосоондо ороһон хониной бригадануудта тракторнуудые үгэхэдэ, тэрэниие жолоодохо хүн олдодоггүй һэн. Тиимэ тула эндэ механизаторай мэргэжэлдэ малшадые һургаха тусхай группа байгуулагдаа.

Энэ группада 35 хонишод болон бусад малшад ехэ дуратайгаар нэрээ бэшүүлээд, холо дүтэ ажаһуунабди гэнгүй, долоон хоногтоо гурба дахин нэгэдэхи фермын контородо сугларжа, эмхитэйгээр хэшээлээ хэнэ. Үнгэрһэн хоёр неделидэ механизатор болохо малшад зоотехникын гол үндэһэн асуудалнуудтай танилсаа, оронойнгоо доторой политикаар лекцинүүдые шагнаа. Саашадаа эдэ нүхэд хони машинаар хайшалха, тэжээл бэлэдхэлдэ хэрэглэгдэдэг машинануудые, трактор жолоодолгые шудалха түсэбтэй. Үзэһэн юумээрээ һайн шалгалта барижа, хониной бригадынхид өөһэдтэнь даалгагдаһан трактораа жолоододог болохонь. Хонишодой отара дээрэхи ажал оньһожоруулхадань таарамаар «ДТ» маркын колёсно тракторнууд энэ совхоздо яһала олон.

Һуралсалай үшөө гурбан группа—тракторист, комбайнер, шофернуудые бэлэдхэхэ кружогууд мүн лэ олон һурагшадтай, эмхитэй һайнаар хүдэлжэ байна.

Механизаторай мэргэжэлгүй полевой бригадын энэ тэрэ жэжэ ажал хэдэг залуушуул, барилгада ябадаг дархашуул, фермэ дээрэ хүдэлэгшэд 40-өөд хүн трактористын мэргэжэлдэ һуралсана. Талын хүдэр хүлэгые жолоодожо шададаг болохые совхозой главна бухгалтер нүхэр Сахаров, тэрэнэй орлогшо нүхэр Беляков гэгшэдэй зориһониинь бүришье һайшаалтай. Трактористнарай курсада һурагшад абьяас, шунал ехэтэйгээр хэшээлдээ ханданад. Жэшээнь, тракторай двигателэй шатунно-кривошипна механизмые эрхимээр шудалаа гэһэн сэгнэлтэ дабталгын хэшээл дээрэ олохон нүхэд абаһан байна. Тиихэдэ комбайнернуудай мэргэжэл шудалагшад ехэнхидээ машина, зэбсэгтэй урданай танил трактористнар, шофернууд, фермын эрхилэгшэнэр, механигууд һэн туладаа, бүришье һайн сэгнэлтэ харуулна. Тэдэнэр программаяа улам гүнзэгыгөөр үзэхые хүсэдэг байна.

Тиихэдэ шофернуудай курсада орохо дуратайшуулые бүгэдыень абаха аргагүй байба. Нэн түрүүндэ мэргэжэл ехэтэй трактористнар, илангаяа комбайнернууд, албанай хэрэгээр хүнгэн машинаар ябадаг тушаалтанууд шофернуудай группада ороо. Тэрэнэй тоодо совхозой директор нүхэр Афанасьев, фермые даагшанар нүхэд Чернояров, Доржиев гэгшэд хэшээлдэ ябана.

Тиин Хяагтын совхоздо 150-яад хүн механизаторай мэргэжэлдэ һуража эхилээ. Энэ хадаа ехэ һайшаамаар хэрэг мүн. Механизато[рай һургуулин] дай һургуулиин директо[р] совхозой директор өөрөө, [һу]ралсалай талаар орлог[шо] совхозой главна инженер [нү]хэр Вдовин И. В., политиче[ска] талаар паркомой секре[тарь] нүхэр Накоряков И. А. хү[тэлбэрилнэ]нэд. Багшанараар совхо[зой] инженернүүд, механигууд [...] хэд Урюпин Д. В., Кала[...] В. И., Неволин В. Н., Ре[...] чин А. А., Хромых Б., 1-[...] классай шофер нүхэр Ко[...] А. А. гэгшэд томилог[дожо] оролдосотой һайнаар курс[а]нуудые һургажа эхилээ.

Ямаршье хадаа, шэнэ юу[м] үүдхэхэдэ, хүн зониие эм[...] хэлгэдэ бэрхэшээлнүүд у[шар]даг бэзэ. Тиимэ байдал совхоздошье үзэгдэнэ. Х[...] лан ойлгуулха зураг-п[...] дууд хомор, неделидээ гу[рба] үдэшэ нэгэ дороо 4 гру[ппа] һуралсаха таатай байра [...]тана. Холын фермынхида[й] шээлһээ гээгдэхэгүйн тул[а] соонь унаа үгэхэ ябада[л] раалагдабашье, зарим [...] һуралсалһаа таһарна. Эн[э] тэ дутагдалнуудые усадх[ахын] тулада хэмжээнүүд аб[...] байнхай.

Совхозой түб Хяагтын [...] тагай управлениһээ холо[...] шэшье һаань, тиишэ м[...] хүрэтэр нэгэшье инженер [...] жа, бодото туһаламжа эн[...] механизаторнуудай һура[лсал]да үзүүлээдүй байһан[ь] гэмшэлтэй.

Ц. Дугар[...]

Тракторист, комбайнернуудаар дутахаяа болихобди

Жэлһээ жэлдэ манай колхоз элдэб түхэлэй олон трактор, комбайнуудые болон оньһото машинануудые абажа, нилээдгүй зэбсэгжэбэ. Ажахынгаа хүндэ хүшэр хүдэлмэриие техникын хүсөөр бүтээхэ саг ерэжэ байнхай.

Теэд бии байгаа техникэеэ зүбөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэжэ шадаха мэргэжэлтэй хүнүүдэй дутамаг дээрэһээ хабарай тарилга, ургаса хуряалгаяа унжагайруулжа, һаад хохидолдо орогдоно гээшэ.

Иимэ байдалые саашадаа усадхахын тула КПСС-эй обком, Министрнүүдэй Совет колхознигуудай, совхозой хүдэлмэришэдэй, хүдөөгэй алба хаагшадай дунда һуралсал эмхидхэжэ, тэдэниие механизаторай мэргэжэлдэ һургаха [...] тогтоол абаһан байгаа. [...] тогтоолые һайшаан дэмж[ажэ] манай «Победа» колхозо[й] механизаторай бүгэдэ ни[итын] һуралсалые эмхитэйгээр [...] халһан байна.

Тус һургуулиие колхо[зой түрүү]лэгшэ нүхэр Ревенски[й, һу]ралсалайнь талаар — г[...] инженер Г. Куликшин г[эгшэд] хүтэлбэрилнэ. Колхоздо[...] бүхыдөө 43 хүн һура[...] эдэнэйнь 16-ниинь комб[айне]рай, 27-ниинь трактор[истын] мэргэжэлтэй боложо г[...] юм. Эдэнэр гурбан һара[...] дай туршада һуража, тр[акто]ристын, комбайнерай м[эргэ]жэлтэд боложо гараха. [...] богони саг соо механиза[торай] мэргэжэлтэй болохын тула [до]лоон хоног бүридэ нэгэ [...] сугларжа, 8 часай хэшэ[...] гэргэхэ болоо. Һурагшад [...] шээлэй болохо үдэр ямар [...] хүдэлмэридэ байгаа һаа, [...] даха юм.

Механизаторай һурал[салда] ороһон колхознигууд бол[...] ба хаагшад түрүүшынгээ [...] һөө оролдосотой һайнаар [...] ха байһанаа мэдүүлбэ.

Ноябриин 9—16-най [...] нүүдтэ болоһон хэшээл[...] нэгэшье хүн шалтага[...] гөөр гээгдээгүй. Кол[хозой] главна бухгалтер М. П[...] ский, түсэблэгшэ В. Ко[...] ахалагша хонишон М. П[...] ков гэгшэд комбайнерай [мэр]гэжэлтэй болохоор зори[...] хой.

Эдэ хүнүүдэй һурал[сал] дүүргэжэ гарахадань, [...] колхоз механизаторну[удаар] дутахаяа болихо юм.

Т. Варфоломе[...]
колхозой гэш[үүн]
Мухар-Шэбэр.

Мухар-Шэбэрэй «Коммунизм» колхозой кукурузашан А. Мурзин поли дээрэ шэбхэ гаргажа ябана.
Б. Жамбаловай фото.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1962 оной ноябриин 29

Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ

...ээээ бүтэхэ барилга бэ?

...а хаанагүй байрын саһан ...о, үбэлэй шэмэрүүн шан...йтэнэй заха үзүүр үзэгдэ...эшэ.

...нөө олонхи колхоз, сов...уд адууһа малдаа дал, ...а хорёо һайнаар түхеэр...улаалжа, шэнээршье ба..., бүхы малаа үбэлэйнь ...ада оруулаад байһаниинь .... Теэд үбэлжэлгэдөө ха...тань ёһоор бэлдэжэ ша...й, үхэр малайнгаа бай...нөө хүрэтэр түхеэржэ би...й ажахынуудта бэрхэтэй ...айдал тохёолдуулна.

...най «Эрдэм» совхозой ...ахи отделенидэ үхэр ма...айра олон дутамаг, мүн ...нь байһан дал, хорёонь ...хуушаржа, муудажа эхи.... Тиимэһээ энэ жэлдэ ...байра шэнээр бариха ...шиидэгдэһэн байгаа. Тэ...йрануудые барихаар Му...Шэбэрэй аймагай барил...онтажна управлениин...үлһэлжэ абаа һэн. Тии...Шэнэһэтэ нютагта 300 ...эй байха байра барижа, ...нь «ёлочка» түхэлэй тү...мгэ тодхохо хүдэлмэри ...хабар байхада хэжэ эхи...элэй. Мүн Мухар-Шэбэр ...газарта май һарын эхеэр ...ой хоёр байра баригда...халаа юм.

...сагдаһан байрануудай ...ажа эхилһээр олохон ...үнгэрөө. Теэд мүнөө хү...тэдэнэй нэгэнииньшье бэ...болоодүй. Жэшээлхэдэ, ...ойнь байра баригдажа ...хэ дүтэлһэн аад, хүдэл...йһан дархашуулынь тарашанхай, ажалынь зогсоогдоод байна. Тэрэшэлэн үнеэдэй байрын досоохи түхеэрэлгэ, илангаяа «ёлочкын» элдэб хэрэгсэл, үүдэнэй можо, барюул, сонхын рама гэхэ мэтэһээ эхилээд дутуу дээрэһээнь, барилгын хүдэлмэри урагшаа ябанагүй.

Эдэ бүгэдэдэ хэн зэмэтэй гээшэб? Барилгын-монтажна управлениин начальник Сметанников энээн тушаа иигэжэ хэлэнэ:

— Һанаагаа зобохо юумэ үгы. Хэзээшье хүлһэлжэ абаһан барилгаяа хүсэндэнь хүргэхэбди, гансал элдэб жэжэ божо хэрэгсэл дутана.

Теэд элдэб шалтагаан урдаа баряад, тон шухала энэ барилгын хүдэлмэриие унжагайруулжа байхадань, совхозой адууһа мал задагай зайдан хашаа хорёодо зүдэржэ, ехээр туража, һү шэмэеэшье татажа байна ха юм. Совхозой отделениишье хүтэлбэрилэгшэд гансахан барилгын-монтажна управлениинхидтэ найдаад лэ, адууһа малайнгаа байрые эртээнһээ һайнаар дулаалха, зохидоор түхеэрхэ тушаа һаналаа табяагүй байһаниинь баһал гайхалтай.

Ниитын адууһа малай байрын барилгые удааруулжа байһан бодото шалтагаание элирүүлжэ, хүдэлмэриень эрид түргэдхэхын тула яаралтай хэмжээ абахаар болоо.

Д. Лопилов,
манай штатнабэшэ корр.

...оёлой хүдэлмэри һула

...лой хүдэлмэри үргэн дэ...эйгээр ябуулха мэргэ...дшье, эмхи зургаануу...одонгуудта бии юм. Теэд ...й үедэ тус хүдэлмэри ...е бирагүй болошоо. Хү... клуб (эрхилэгшэнь ...ва Н.) яһала һайн бай.... Харин саг соогоо за...лагдаагүй дээрэһээ ха...адань нүхэ һүбэ гара.... Муу хушалтатай бай...боложо, үһээнь үмхир...ашахань гү гэжэ айхаар. ...а ороходо нэгэ хэдэн ...эй һандалинууд. Наа... элдэб хэрэгсэлнүүд, ...эй инструментнүүд, га...журналнууд ба бэшэшье ...л түхеэрэлгэнүүд бай.... Сэхэ хэлэбэл, клуб до...унэй сэдьхэл татамаар ...е юумэ үгы. Иимэ бай...һонин хүдэлмэри тухай ...элтэйб? Бүхы хүдэлмэ...э хирэ кино харалгаар, ...шуулай хатараар түгэ...эб даа. Клуб оройдоо ...ба гэһэн ябаган һураг ...ад лэ, мүнөө болотор ...ээгүй байһан клубай ...э томо суурга үлгэгдэ.... Киношье хараха арга һа.... ...000 боти жасатай биб...э бии. Эрхилэгшэ Н. А. ...овагай оролдолгоор ...текын хүдэлмэри ни...й һайжараа. Гэхэ зуу...нөө болотор газаагаа ...й библиотекэеэ Н. Си... арга хургаа оложол ... байлгана. Номуудай адайр, бэшэшье мебель бирагүй, һэльбэгдэхээр болошоо. Хэн эдэ бүгэдын түлөө зэмэтэйб? Эдэ эмхи зургаануудта мүнгэ һомолон үгэдэг, харгалзадаг, захиргаандаа байлгадаг Заганай сомоной Совет, тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Усов И. П. ехэл харюусалгатай. Ганса түлеэн тухай хэлэбэл, сомоной Совет хаанаб даа ойдо түлеэ бэлдүүлээд, мүнөө болотор асаруулдаггүй. Тиигэхынгээ орондо хараалагдаһан мүнгыень эрхилэгшэдтэнь үгөөд, өөһэдтэнь даалгабал хэрэг урагшатай байха һэн ха. Лекци, элидхэл, концерт гэхэ мэтэ замхашоо. Ниитэ-политическэ хүдэлмэри тон һула. Агитаторнууд томилогдоод лэ дүүрэшэдэг. Тэдэнэй хүдэлмэри хэншье хинан шалгадаггүй, тиимэһээ хүдэлмэриньшье тэрэ тухай даа. Холын малшадтай энэ гэхэ хүдэлмэри ябуулагданагүй гээ һаа алдуу болохогүй. Малшадай байдал тухай анхарал оролдолго һула. Бэшүүрэй совхозой партком, профком юу бододог гээшэб? Бодонгуудта совхозой бүхэли отделени байна бшуу. Бодонгууд руу хомор айлшалдаг парткомой секретарь нүхэр Смолин, профкомой түрүүлэгшэ нүхэр Паньков, түрүүлэгшэ нүхэр Усов гэгшэд соёлой, ниитэ-политическэ хүдэлмэри эрид һайжаруулхын тула хэмжээ түргэн абаха ёһотой.

Д. Тогошиев.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй материалтай газетын ерэхэтэй адли «Заганский» колхозой агитаторнууд өөһэдынгөө участогуудта хөөрэлдөө хэжэ эхилээ һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: агитатор-тракторист М. Калашников Пленум дээрэ Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлые нүхэдтөө хөөрэжэ байна.

Б. ЖАМБАЛОВАЙ фото.

Хэблэл тарааха һарын дүнгүүд

Газетэ, журналнуудые олониитын дунда улам үргэнөөр тараахын тула партиин обкомой бюрогой тогтоолоор байгша оной октябриин 20-һоо ноябриин 20 болотор тусхай һара соносхогдоо һэн. Энэ шухала хэмжээ ябуулгада 430 гаран ниитын түлөөлэгшэд, мүн энэ хэрэгтэ элсүүлэгдэхээр предприяти, эмхи зургаан, һуралсалай газар болон Ивалгын совхозой отделенинүүдэй дэргэдэ эмхидхэгдэһэн соведүүдэй 300-гаад гэшүүд хабаадалсаһан байна.

Газетэ, журнал захиха һарын дүн хадаа хэблэл тараагшадай шударгыгаар хүдэлһые гэршэлбэ. Захюулагдаһан хэблэлэй тоо нёдондоной энэ үеынхиһөө 30 процентээр нэмээ. Илангаяа партийна журналнуудые («Агитатор», «Коммунист», «Партийная жизнь») захилга 30 гаран процентээр, «Политическое самообразование» журнал захигшадай тоо хоёр дахинһаа үлүүгээр олошорһоо.

КПСС-эй ЦК-гай зүгһөө гаргагдадаг хэблэлнүүдые улад зон ехэтэ һонирходог байна. Юуб гэхэдэ, парти, правительствын гадаадын болон дотоодын политика, социалис байгуулалтын хүгжэлтэ, уласхоорондын коммунис, хүдэлмэришэдэй болон национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн тухай һонирхолтой материалнуудые тэндэһээ оложо уншадаг юм. Эдэ журналнууд марксизм-ленинизмын суртал һургаалые гүн гүнзэгыгөөр шудалхадань пропагандистнуудта, политическэ элдэб асуудалнуудые һонирхогшодто сэгнэшэгүй туһатай байдаг.

Манай кадрнууд экономикын эрдэмые мүн лэ гүнзэгыгөөр һонирхон шудална. Тиимэһээ КПСС-эй ЦК-гай зүгһөө долоон хоног бүри хэблэгдэдэг «Экономическа газетэдэ» захил хэгшэд нёдондоной энэ үеынхиһөө 3 дахин олошорһон байна. Тус газетэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, тэрэнэй гаргашые хямдаруулха гэхэ мэтэ асуудалнуудаар тодорхой материалнуудые тунхагладаг юм.

Манай республикын Уран зохёолшодой союзай, Соёлой министерствын «Байгал» гэжэ литературно-уран һайханай, ниитэ-политическэ журналые захилга нёдондонойхиһоо 3,5 дахин нэмэһэн байна. 1963 ондо М. Шолоховой «Тэдэнэр Эхэ оронойнгоо түлөө дайлалдаа», К. Седыхэй «Зугадажа туршалга» болон бусад романууд толилогдохоор хараалагдана. Уншагшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулһан дээрэһээнь, энэ журнал захигшадай тоо хараа байса нэмээ. Жэшээлхэдэ, ПВЗ-гэй локомотив хабсаралгын цехэй хүдэлмэришэд—117, вагон бүридүүлгын цехэйхид—80, инструментальна цехэйхид 60-аад хэһэг «Байгал» журнал захиһан байна. Цехүүдтэ хэблэл тараадаг эдэбхитэд: З. Г. Кочнева, Н. А. Попова, Т. С. Рогачева, Д. К. Тапхаева, С. К. Синбать болон бусад хүдэлмэришэн бүхэндэ дунда зэргээр 2—5 газетэ, журнал захюулаа.

Үнинһөө хойшо хэблэл тараадаг нүхэр Л. С. Флоренцева Статуправлениин 90 хүдэлмэришэдтэ 283 хэһэг газетэ, журнал захюулба.

Гэхэ зуура саарһа зүбөөр, гамтайгаар гаргашалхын тула зарим газетэнүүдтэ захил абалга хизаарлагдадаг гээшэ. Зарим эмхи зургаанууд, предприятинууд өөһэдынгөө ажал хэрэгүүдтэ сэхэ хамаатай, туһатай хэблэл захингүй, харин тад ондоо газетэ, журналнуудые гүрэнэй мүнгэн байнал гэжэ захидагынь гэмшэлтэй. Жэшээлхэдэ, «Сельэлектростройн» электро-механическа мастерскойнууд «Крокодил», «Работница», «Огонёк», «Новое время» болон бусад журналнуудые гүрэнэй мүнгөөр захиһан байгаа. Тиихын орондо, ажалдаа шэнэ түрүү аргануудые нэбтэрүүлхэдэнь туһалхаар хэблэл захяа һаань дээрэ бэлэй.

Барилгын материалнуудай комбинадай завкомой түрүүлэгшэ нүхэр Рябов лимидээр хүдэлмэришэдтэ үгтэхэ гэһэн газетэ, журналнуудые завкомдоо бэшүүлжэрхиһэн дээрэһээнь, зарим хэблэл хүдэлмэришэдтэ хүртэхээ болишоһон байна.

Улад зониие газетэ, журналнуудаар дүүрэн хангахын тула, эмхи зургаануудта гүрэнэй мүнгөөр хэблэл захилга нилээд хороогдоһон байха. Тиигэһэнэй ашаар хүнүүдэй хубидаа хэблэл захилга, мүн ниитын газарнуудта газетэ, журналнуудые хэрэглэлгэ урда урдынхиһаа үргэдхэгдөө.

Түбэй журналнуудта захил абалга дүүрөө, газетэнүүд болон партийна хэблэлдэ захил абалта декабриин 9 болотор, манай республика дотор хэблэгдэдэг газетэ, журналнуудые захилга декабриин 25 болотор үргэлжэлхэ.

М. ХАЛБАЕВ,
Улаан-Үдэ хотодохи хэблэл тараалгын таһагай начальник.

Декабриин 3-да республикын эхэнэрнүүдэй съезд

Хаанашье түрүү зэргэдэ

Манай парти ба правительство Эхэ орондоо элбэг дэлбэг продукци бэлдэхэ талаар хүдөөгэй ажалшадай урда ехэхэн зорилгонуудые табинхай. Тэдэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ эхэнэрнүүдэй үүргэ аргагүй ехэ байна. Колхозой үйлэдбэри хараад үзээл даа. Тэрэнэй алишье һалбаридань—мал ажалда, тарилгын, хуряалгын хүдэлмэридэ — хаанашье эхэнэрнүүдые золгохот. Үбһэ хуряалгын үедэ эхэнэрнүүдэйнгээ эдэбхитэйгээр ажаллаһанай ашаар колхознай августын һүүл багта түсэбһөө гадуур 5000 центнер үбһэ бэлдээд байгаа һэн.

Хэнэйшье мэдэһээр, таряа хуряалгын үедэ эхэнэрнүүд гол түлэб тоогууд дээрэ орооһо сэбэрлэлгын хүдэлмэридэ хабаададаг байна. Тиимэһээ тэдэнэй ажалһаа гүрэндэ таряа тушааха хүдэлмэриин ябаса дулдыдадаг. Тоог дээрэ хүдэлдэг зоной һаадгүйгөөр, үдэр һүнигүй ажаллаһанай ашаар сентябриин арбанда Эхэ оронойнгоо амбаарта таряа тушааха түсэбөө дүүргээ бэлэйбди. Илангаяа һайн амжалтануудые С. П. Акатова, М. И. Луговская гэгшэд туйлаа.

Энэ жэл эхэнэрнүүднай муу бэшэ саахарай свёкло ургуулжа, 21.300 центнер тушааба. Нүхэд М. А. Григорьевагай звено га бүриһөө дунда зэргээр 136 центнер саахарай свёкло хуряажа абаа. Тиихэдэ свёкло ургуулагшад нүхэд З. И. Афанасьева, У. У. Афанасьева гэгшэд га бүридэ 200 гаран центнер свёкло ургуулжа шадаа.

Гэхэ зуура мал ажалда мүн лэ олон эхэнэрнүүд хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, Ксения Яковлевна Афанасьева тугалнуудаа эрхим һайнаар харууһалжа, 11 һарын туршада тэдэнэйнгээ шэгнүүр 3 гаран центнертэ хүргөө.

Колхоз һү абаха 10 һарынгаа түсэб 110 процентээр дүүргээд байна. Тиихэдэ һаалишан Х. И. Петрова жэлэйнгээ түсэб ноябриин 1-дэ дүүргээд, январиин 1 болотор үшөө 2000 литр һү һаахаб гэжэ мэдүүлээ. Нүхэд В. Петрова, Е. Солодухина, Ф. Ястребова, Л. Спиридонова болон бусад КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсажа, һү һааха жэлэйнгээ түсэб декабриин эхин багта дүүргэхэнь.

Т. Афанасьев,
Бэшүүрэй «Рассвет» колхозой парткомой секретарь.

Эхэнэрнүүдэй съездэ бэлдэхэ эмхидхэлэй комитедтэ

Һаяхан республикын эхэнэрнүүдэй съездэ бэлдэхэ эмхидхэлэй комитедэй заседани боложо, съездэ бэлэдхэл республика доторнай ямар ябажа байнаб гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

Аймагуудаар ябажа ерэһэн эмхидхэлэй комитедэй гэшүүд хүдөө тосхонуудаар эхэнэрнүүдэй съездэ бэлэдхэлэй хэр зэргээр ябажа байһан тухай хөөрэжэ үгөө. Хүдөөгэй эхэнэрнүүдэй соведүүд ажал хүдэлмэрээ бүри эдэбхитэй болгожо байна гэжэ тэмдэглэгдээ. Илангаяа Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Сэлэнгын, Хориин аймагуудта эхэнэрнүүдэй соведүүд һайнаар хүдэлдэг болоо.

Ажал дээрээ амжалта туйлаһан тухайгаа эхэнэрнүүдэй соведүүд, ажалша эхэнэрнүүд съездын нэрэ дээрэ мэдээсэлнүүдые хүргэжэ байна гэжэ эмхидхэлэй комитедэй секретарь Г. П. Миронова хөөрэжэ үгөө.

Республикын эхэнэрнүүдэй съезд энэ оной декабриин 3—4-дэ болохонь.

«Бурстрой» трестын нүхэр Братчиковай бригадада хүдэлдэг ВЛКСМ-эй гэшүүн Таня Донская ажалай эрхим амжалта туйладаг юм. Таня Донская шулуушанаар хүдэлхэ зуураа, өөрынгөө эрдэм мэдэрэлые дээшэлүүлхые хододоо эрмэлзэжэ ябадаг басаган. Тиимэ тула энэ хүүхэн мүнөө Зүүн-Сибиринин технологическа институтда абтажа, мүнөө нэгэдэхи курсдань ажал хүдэлмэриһөө таһарангүй заочноор һуража байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комсомолой гэшүүн Т. Донская.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Малшадай баясхаланда хүртэгшэ

Клавдия Николаевна Семешникова нютагайнгаа малшадта ехэ хүндэтэй болоһон хүн. Энэ нүхэрнай жороо тэргэдээ морёо хүллөөд лэ, хэрэгтэй болодог юумэнүүдые хаба соонь тэргэдээ тээгээд лэ, үдэрһөө үдэртэ холын гүүртэ, отаранууд дээгүүр ажаһуудаг, тэндэ хүдэлдэг хүнүүдые эд бараагаар, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангахын хойноһоо ябажал байдаг гээшэ.

Нүхэр Семешниковагай тэргэ дээрэ, сэхынь хэлэхэдэ, хүндэ хэрэгтэй болодог бараан хуу бии байдаг. Сай, саахар, дабһан, тамхин, зуруул, ниидхэ, шагта, зүүн, дэнгэй шэл, сонхын шэл, һуралсалай хэрэгсэл хүрэтэр хуул али аргынь олоод лэ абажа ябадаг. Тиихэ зуураа, хэндэ юун хэрэгтэй болохо байһыень худалдан абагшадһаа мэдэжэ абадаг. Оёдолой машина, костюм, һэеы гутал, хүбэнтэй хубсаһан, бээлэй, залуу басагадай гоёлой зүүдхэлшье абажа ябаһан наймаан соонь хаража болохот.

Хүдөөгөөр ябаха һамбаандаа олон хүнтэй газарнуудта наймаашангүй ларёгуудые эмхидхэдэг, тэндэхи эд хэрэгсэлыень ходо шэнэлжэ, хүсөөжэ байдаг заншалтай. Шадамар бэрхээр даажа ябаһан ажалдаа хандадаг һэн тулада, нүүдэл наймаа эрхилэгшэ һара бүхэндэ түсэбтэ даалгабаряа 110—115 процент дүүргэжэ ябадаг.

Һая үнгэрһэн Октябриин революциин 45 жэлэй ойн баярые тэмдэглэхэ үеэр Бага-Куналейн сельпогой наймаалагша Клавдия Николаевнае Бэшүүрэй аймпотребсоюз, профсоюзай райком Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба.

К. Димов.

Таагүйгөөр түхеэрэгдэһэн больница тухай

(Түнхэнэй аймгүйсэдкомой анхаралда)

Арад зоной энхэ элүүрые хамгаалха хэрэгтэ манай парти, Советскэ правительство али зэргын ехэ анхарал оролдолго гаргана, мүнгэ зөөри һомолно гээшэб. Тиигэн гэтэр, зарим нэгэнэй холын бодолгүйгөөр хүдэлдэг шалтагаанһаа, энэ харюусалгата хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандадагһаа боложо, шухала хэмжээ ябуулгань һанаһанда таагүйгөөр гүйсэдхэгдэдэг байна.

Манай аймагта уушханай ханяадатай болоһон үбшэнтэниие аргалдаг больница бии болгохын тулада 1960 ондо ехэ мүнгэн зөөри һомологдоо бэлэй. Харин тэрэ эмнэлгынгээ орониие Галба тосхондо анхан XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой правлениин конторын байһан гэртэ түбхинүүлһэн байха юм. Тэрэ ушар аймагай ажалшадта тон таагүй байшоо. Ушарынь юуб гэбэл, тус тосхоной оршон тойрондо аяар 10—20 километрэй газарта нэгэшье гонзогор ургажа һууһан модо харахагүйт. Дүтэ шадар заахан булаг, горхошье үзэхэгүйт.

Хоёрдохёор, энэ больницые тосхоной айлнуудай тэб тэгээдэ түбхинүүлһэниинь, үбшэнтэн тунгалаг сэбэр агаараар амилхын орондо, шабар, шэбхын анхилаагаар, шорой тооһоор амилха баатай болодог. Гадна тус больницые тойроод айлнууд ажаһуудаг, һургуули, магазин, клуб гэхэшэлэн хүн зоной хүлгөөтэй байдаг газар болоно. Сэхынь хэлэхэдэ, дуулбарида зарим нэгэн дүтэ шадарай айлнууд түбэгшөөдэгшье хаш. Иимэрхүү ушар боложошье магад. Энэ больницада-мнай хүндэшэгшье үбшэнтэй хүнүүд аргалуулжашье болохо бшуу. Тус больницын Галбада түхеэрэгдэһэн ябадал бусадшье таагүй зүйлнүүдые үзүүлдэг байха.

Уушханай ханяадатай болоһон хүнүүдые аргалдаг больницын байха газар гээшэ хадаа Хонгор уулын аршаан лэ болоно. Энэ газартамнай хушаһаа эхилээд, ой модон элбэг, Харһан гэжэ горитойхон горхон урдажа байдаг. Ууха гэбэл, һайхан уһатай аршаан гүүлдэг булагуудшье бии юм. Одоо эндэмнай агаар гээшэ тунгалаг сэбэр, бүри хүмхиин тооһоншье дайралдахагүй орон болоно. Тиихэдэ эндэ больница байгуулха арга боломжошье бии. Тус газарта Саянай совхозой амаралтын гэр оршодог.

Ушар иимэһээ, минии һанахада, Түнхэнэй аймагтахи уушханай ханяада аргалха больницын байдаг газар тушаа асуудал эрхэ бэшэ хаража үзэмөөр гэжэ бодоноб. Аймагай партийна болон советскэ органууд республикын Элүүрые хамгаалха министерствын урда энээн тухай асуудал табяа һаань яаха юм ааб?

С-Д. Дамбаев.

...ҮМҮҮЖҮҮЛГЭ—БҮГЭДЭ НИИТЫН ХЭРЭГ

...й общеcтвын хүгжэл...өөнэй эрхэ байдалда ...измын материально...скэ үндэһэ һуури бай...ай, коммунис ниитын ...ануудые тогтоохотой ... ажалшадые коммунис ...хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй ... бодолһоо хуушанай ...үүдые зайсуулха, гэм...ал болон олониитэдэ ...үзэгдэлнүүдые усадха...го түрүүшын ээлжээн...даад байна. Комму...йгуулжа байһан обще...тор гурим эбдэжэ, гэм...ал гаргажа болохогүй. ...ис хуули ёһо наринаар ...е хангаха, гэмтэ ябa...дхаха, тэрэнэй гарга...ы ушар шалтагаануу...суулха зорилго манай ...XII съездынгээ түүхэтэ ...эринүүд дотор, өөрын...рамма дотор табиһан ... зорилго шиидхэлгэдэ ...рэнэй засаг түрын ор...а, ажалшадай ниитын ...һээ гадна, советскэ ...ура, милици шухала ...ээлнэ. Өөһэдынгөө ...үдые нэрэтэй солотой...ргэхын тулада Сэлэн...аймагай прокуратура, ...илици хадаа нютагай ... болон советскэ органуудай, совхоз, колхозуудай, предприяти болон эмхи зургаанудай хүтэлбэрилэгшэдэй, арадай дружиннигуудай туһаламжада түшэглэн, зарим тэды амжалта туйланхай. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлэй энэ үетэй сасуулхада, аймаг дотор гэмтэ ябадал гаргаха баримтанууд 14 процентээр хороогдоо.

Гэбэшье аймагай прокуратура, сүүд болон милицийн хүдэлмэридэ горитой дутуунууд үшөөл бии. Аймаг дотор гэмтэ этэгээдүүд хүсэд дүүрэн усадхагдаагүй байһаар. Архи, хаарта намнаха, хулгай худал хэхэ, наншалдаха гэхэ зэргын эшэгүүритэ муухай үзэгдэлнүүд гараһаар. Зарим тиимэ жэшээ баримтануудые харуулая. Гусиноозерскдохи ОРС-ын хүтэлбэрилэгшэдэй гэмээр лэ эндэхи худалдаа наймаанай газарнуудта архиншад, урдань хэдэн удаа сүүдлэгдэһэн Хараев, Дандаров мэтын этэгээдүүд шурган ороһон байна. Модо бэлэдхэгшэдэй ажаһуудаг Тарбагатай гэжэ тосхоной магазиние даагшаар урдань саг үргэлжэ архидаһанайнгаа түлөө ОРС-һоо намнуулһан Дандаров томилогдоһон юм. Богонихон болзор соо Хараев, Дандаров гэгшэд гүрэнэй ехэхэн мүнгэ зөөри үриһэн, үбэршэлһэн байна. Тэдэнэр гэмээ амсаа.

Тэрэшэлэн Сэлэн-Дүүмын совхозрабкоопой хүтэлбэрилэгшэд Цынгунов, Карнапольцева гэгшэд засагаа хэтэрүүлжэ, тааруугүй ябадал гаргаһан, гэмтэ этэгээдүүдые далдалһан байна. Мүнөө тэдэнэр мүн лэ арадай сүүдээр сүүдлэгдэнхэй.

Галуута нуурай шахтоуправлениин предприятинуудта, барилга-хабсаралгын управлениидэ, модоной комбинадта ажалай журам даншье муу. Дурсагдагша предприятинуудта зарим хүдэлмэришэдэй зүгһөө архи, тамхи намнаһаар 2—3 хоногоор ажалдаа гарахагүй ушарнууд үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, октябриин 13—14-нэй үдэрнүүдтэ архидажа, гэр бараандаа хэрүүл хэншүү үүсхэһэнэйнгээ түлөө СМУ-гай 4 хүдэлмэришэн, мастер Синкевич түрүүтэй, аймагай гүйсэдкомой милициин таһагта тушаагдаа һэн. Гадна шахтоуправлениин 7/8 шахтын хүдэлмэришэд Сергеев, Оленников, 2/5 шахтын хүдэлмэришэн Цыденов гэгшэд мэдээгээ алдатараа архи залгяад, айхабтар муухай хулиган ааша гаргаһанайнгаа түлөө сүүдлэгдээ.

Гэмтэ ябадал, муухай үзэгдэлнүүдые усадхан зайсуулха гээшэ манай партиин, бүхы арадай зорилго мүн. Гэмтэ ябадалнуудтай тэмсэхэ хэрэгтэ гансахан милициин, прокуратурын, сүүдэй хүдэлмэрилэгшэд хабаадаха бэшэ, харин ниитын бүхы организацинууд, эмхинүүд, үргэн ниитэ хүдэлмэришэд, колхознигууд, алба хаагшад, һурагшад эдэбхи үүсхэлтэйгээр оролсохо зэргэтэй.

Гэхэтэй хамта гэмтэ ябадалтай, ниитын гурим эбдэлгэтэй эрид шууд тэмсэл эмхидхэхэ зайлашагүй асуудалла Галуута нуурай шахтын управлениин, ОРС-ын, СМУ-гай, модоной комбинадай, зарим совхоз, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд тэндэхи партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд үдэр бүри анхаралаа хандуулнагүй, энээниие политическэ удхатай тон ехэ зорилго гэжэ тоолоногүй.

Арадай дружиннигуудай ажал тухай хэдэн үгэ тэмдэглэе. Манай аймаг дотор хамтадаа арадай 1312 дружинник (тэрэ тоодо 562 коммунист, 511 комсомолшууд) тоологдоно. Тосхон бүхэндэ шахуу арадай һайн дуранай дружинын штаб байгуулагданхай. Энэмнай ехэ хүсэн.

Өөһэдтөө даалгагдаһан зорилгонуудые дүүргэхын тулада совет милицидэ, арадай дружиннигуудта шухала эрхэнүүд олгогдоһон байха юм. Гэмтэ этэгээдүүдэй зүгһөө халдан оролгоһоо милициин хүдэлмэрилэгшэдэй, арадай дружиннигуудай ами наһан, бэеын элүүр, нэрэ хүндэ хуулиин ёһоор найдамтайгаар хамгаалагдадаг.

Сэлэнгын аймагай һайн дуранай 40 дружиннигууд байгша оной эхинһээ гэмтэ ябадал гаргаһан 28 хүнүүдые баряа, хэдэн арбаад гэмтэ ааша гаргалгые уридшалан зайсуулаа. Тэдэнэй элишэлһэн гэмтэ этэгээдүүд нүхэдэй сүүдээр харюусалгада хабаадуулагдаа. Хоёр дахин аймагай дружиннигуудай хамтын суглаан үнгэргэгдөө. Гэмтэ ябадалнуудтай тэмсэхэ талаар СССР-эй, РСФСР-эй Верховно Соведүүдэй Президиумүүдэй абаһан Указуудые, бусад шухала шиидхэбэринүүдые арад зоной дунда тайлбарилан ойлгуулха тушаа дружиннигууд ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа, ябуулжашье байна.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой арадай һайн дуранай дружина (командирынь А. Н. Галсанов) өөһэдтэнь олгогдоһон эрхые бодомжотойгоор хэрэглэжэ шадана. Юрөөгэй сомоной Совет (түрүүлэгшэнь нүхэр Батуев) нютагайнгаа дружиннигуудта саг үргэлжэ туһалжа байдагынь һайшаалтай. Тус сомоной Соведэй гүйсэдкомой сессиин зүблөөнүүд дээрэ «Социалис хуулиие наринаар сахиха тухай» асуудал хоёр дахин зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ шухала хэрэгтэ депутадууд хабаадалсаһан байна. Тэрэшэлэн Кировэй нэрэмжэтэ колхозой һайн дуранай арадай дружина мүн лэ шударгыгаар ажаллана.

Гэбэшье аймаг доторхи һайн дуранай олохон дружинанууд ниитын гурим саашадань бэхижүүлхын аша туһада өөһэдтэнь олгогдоһон эрхэнүүдээ мууса хэрэглэнэ. Байгша оной май һарада баталагдаһан һайн дуранай дружинануудай аймагай штаб мүнөө болотор биратай юумэ хээгүй байһаар.

Парти, правительствын болон арадай анхарал оролдолгодо харюу болгон, аймагай прокуратура, сүүд, милициин хүдэлмэрилэгшэд, арадай дружинанууд ажалдаа бии байһан дутагдалнуудаа дары зайсуулан, өөһэдынгөө үмэнэ табигдажа байһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула хүсэ шадалаа гамнахагүй.

М. САНДАКОВ,
Сэлэнгын аймагай прокурор.

Урагшагүй инаг дуран

Р. ЦЫБИКОВ

Хабаадаха нюурнууд

ЗОРИГМАА — һаалишан, 18 наһатай.
БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ — совхозой парткомой секретарь, 40 наһатай.
ЖАРГАЛ — адуулгашан, 60 наһатай.
УБАША — совхозой гүүртые даагша, 30 наһатай.
ХАТУУНАЙ — һаалишан, 30 наһатай.

Үдэшын саг. Улаан булан соо. Стол дээрэ газетэ, телефон.

УБАША. (Шүдөө шэгшэлжэ, ехэ садхалан томоотойгоор столой саана хэсылдин һууна). Ямар тарган үүсэ байба гээшэб... Мүнөө хүрэтэр зосоомни бөөгэнөөд һаланагүй. Шадаал байнаб. Тэдэ гүүртые даагша һэн хойноо тарганай тарганиие шэлэжэ абангүй яахабиб. Үнэгүйшье сэн хүрөө. Тохир хурган аман тээшээл ха юм даа. Зүгөөр магазиндамнай зуун грамм үгы байжа һунаабал юрэдөө. Тэрэгүй һаа, бөөгнэхэгүй юм аад лэ... (Зоригмаа орожо ерэнэ).

ЗОРИГМАА. Сайн байна, Убаша Гыргенович.

УБАША. Сайн даа, Зоригмаа. Һайн хүн һанаагаар гэжэ хари вообщем орожо ерэбэш. Һуугыш даа наашаа.

ЗОРИГМАА. Гэмгүй даа.

УБАША. Һуугыш гэнэ ха юмбиб. Эртэ үглөөнһөө хойшо һалирһандаа эсээ сусаагүй юм гүш?... Зай, юун бэ?

ЗОРИГМАА. Амаржа һуухашье сүлөөгүй ябагданал даа. Алин бэ үнөөхи мотористомнай? Авари болоо юм гү, али яагаа юм, давлениинь огто нэмэнэгүйл даа.

УБАША. Һуугыш даа, модон юбкэ үмдөөгүй юм һаа.

ЗОРИГМАА. Үгы, яаража ябахада яана гээшэбта? (Һууна).

УБАША. Хоёр-гурбан минутын тоосоон барагтай юм ааб даа. Яараадшье юумэ түргөөр бүтээхээ байнагүйбди. Моторист хүбүүмнай мотоциклаа унаад лэ үгыл хаш, хайшаа талингаа юм — бү мэдэе. (Эмнисэгээнэ).

ЗОРИГМАА. Теэд яаха болонобибди? Хүлеэлтэгүй, ондоо арга бэдэрхэ болоолди даа.

УБАША. Тэсыш даа ойро зуура. Вообщем хэлэхэ нэгэ хэрэгтэй һэм.

ЗОРИГМАА. Юун бэ?

УБАША. Өөрөө таажа мэдэнэгүй аалши?

ЗОРИГМАА. Үгы, байтараа юун ямар таабари таалган болобо гээшэб.

УБАША. Отделениин олон басагад сооһоо шамайе оложо, энэ тон харюусалгатай, шэнэ ёһоной, механизированнэ ажалда оруулһан байнаб. Вообщем «ёлочко» шамда дэмы найдагдаагүй. Энэшни нэгэл удхатай юм, зүеын хүндэ хэлэжэ болохооршье бэшэ.

ЗОРИГМАА. Юун гэжэ? «Ёлочкодо» намайе томилһонтнай ямар нюуса удхатай байба гээшэб. Өөрөөл дурлажа ороов гэжэ һанагшалби. Мэдүүлгэмнишье совхозой директэдэ байхал. Зүгөөр таамнай ажалай эмхидхэл тухай анха түрүүн гоё гоёор найдуулһан аад лэ, мүнөөшье хүрэтэр хэлэһэн үгэдөө хүрэнэгүйлтэ даа. Харин энээн тухайдал хөөрэлдэмөөр болоо гэжэ һанагшаб.

УБАША. Тэмээн тухай хэлэхэдэ, ямаан тухай яриналши даа. Оглёобын хайшаа залагдаһые ойлгоногүй аалши. Юумые сухарюулан бэшэ, харин ябуулан хэлэхэ, тобшо үсөөнөөр хэлээшье һаа, тоб байса ойлгохо ёһотой юм шуу.

ЗОРИГМАА. Ходо добуу тойруулжа бү дуугарагтыл даа. Тэрэ малаймнай байра соо шэб харанхыл. Үнэншөөгүй һаа, өөрөө ошожо харыт. Яаха зонбибди? Ядахадаал ерээлби.

УБАША. Өөрөө ошожо заһаха болоо бэзэб.

ЗОРИГМАА. Зай, ябахамни тингээ һаа. (Һуурииһаа бодоно).

УБАША. Вообщем һуугыш даа. Хэлэһүүлби юрэдөө. Хэлэһүүлби, (Түдэгэсэнэ. Пауза). Би шамайе үшөө һургуулида ябахаһааш эхилээд ехээр хөөрэшөөдэг, үнэн зүрхэнһөө хүндэлжэ ябадагби.

ЗОРИГМАА. Һайн лэ гээшэ. Бишье танние хүндэлжэ ябагшаб. Бэе бэеэ хүндэлхэ гээшэ хүн бүхэнэй уялга ха юм даа.

УБАША. Ойлгоногүй гээшэ гүш даа. Би шамайе бултанһаа ехээр досоогоо бөөмэйлжэ, хүндэлжэ ябанаб.

ЗОРИГМАА. Зай, одоол орхиё. Бүтэхэгүй юумэ боложо байна. Өөрөөл харин тэмээн тухай хөөрэхэдэ, ямаан тухай арижа һууна хат даа. (Гарана).

УБАША. Хүлеэгыш, юрэдөө, сугтаа ошоёл. Тэрэ «ёлочкыеш» ёһоор лэ заһажа үгэхэ ха юмбиб. (Хойноһоонь ооглон, яаралтайгаар гаража ошоно. Жаргал үбгэн орожо, столой саана һууна. Тиин термосээ гаргажа, сайлана).

ЖАРГАЛ. Мүнөө хүрэтэр үшөө һаажа эхилээдүй. Ехэл оройтожо байна ха даа. Өөдэгүй юумэн дээрэһээ үдэр бүрн нигээд лэ һаатажа байха. Зоригмаа зобожол байна ха даа. Зүдэрхэдөө хари зүрхөө эдиүжэг даа. Ехэл нобшо хэсүүхэн болоод лэ байна. Убаша гээшэмнайшье урагшаа ябахаяа болиһон амитан хаш даа. Орой һамбаагүй хүн. Үшөө дари дээрэ дабһан — гэр дээрээл гэдэһэ садхалан һуубал, ондоо юумэ хэрэгсээхэгүй. Тиигээд аха бүхэһөө хубхай хооһоор ёһорхохо. Мүнөө юрэдөө үндыжэ өөдэлжэ байһан һайн һайхан сагта ямаршье хүн һаа, улам ехээр оролдожо хүдэлхэ ёһотой юм бэшэ гү. Али хүн гээшэ ехэ эрдэмтэй болоходоо нигэшэдэг юм гү, али садхалан бардам һуухадаа нигэжэ мохоордог, молхирдог юм гү. Харин тингэжэ һанан гэһээшни, жэшээнь, Зоригмаа айхабтар оролдожо, ажаллажа ябаха юумэл даа. Ойлгожо яданхайгшаб. Хүдэлмэриин хүсэ абахаяа болёод, хүнэй тооһоо гараһан шахуу мининин хоро шараа бусалхаар юумэл даа. (Сайлажал һууна. Хатуунай орожо ерэнэ).

ХАТУУНАЙ. Сайн байна, Жаргал таабай.

ЖАРГАЛ. Һайн, һайн.

ХАТУУНАЙ. Таамнай һамбаашалжа, термосээ гаргаад, халуухан сай оошожо һууна гүт даа.

ЖАРГАЛ. Тингэнэ даа. Таанадые хүлеэ хүлеэһээр умдаа хүрэшэбэб. Үнеэдээ шобторбо гүт?

ХАТУУНАЙ. Һаагаабди.

ЖАРГАЛ. Хэбэртнай, гараар шобторходоо, машинаһаа урид һаажархидаг болобо хаяат.

ХАТУУНАЙ. Тингэжэ байжа ехээр бү шоглыт даа. «Ёлочкомнай» тэрэл давлениһээ боложо һаатажа байнал даа.

ЖАРГАЛ. Теэд хамһалсахаяа яагаабши?

ХАТУУНАЙ. Хамһалсажал ябанаб. Мотористые бэдэржэ ерээ һэм. Теэд үгы. Үүсэ гаргаад, центр архида ошоо гэжэ дүү басаганиинь хэлэнэ.

ЖАРГАЛ. Хари Убаша үүсээ гаргаа гэлсээ һэн.

ХАТУУНАЙ. Зоригмаашье ажалдаа үгы. Хайшаа баһа талнигаа юм? Хараагүй һэн гүт?

ЖАРГАЛ. Баһал мотористоёо бэдэржэ ябаа бэшэ юм гү? Хэлыш тэрээндээ.

ХАТУУНАЙ. Жаргал таабай, сэхыень хэлэхэдэ, энэ залуу басагамнай биранагүйл гээшэ ха даа.

ЖАРГАЛ. Хари залуудажал болоо аабза.

ХАТУУНАЙ. Бүдүүнниинь хэлэхэдэ, энэ үхин «ёлочкодо» хүдэлхэеэ ерээ бэшэ, харин даргымнай хойноһоо дахажа ерэһэн байгша. Энээнэй эндэ ерэһээр завгүүртымнай зангыншье ташха ондоо болоо агша. Аха захаартнай танда гэжэ сэхэ руунь хэлэнэб даа.

ЖАРГАЛ. Теэд үбгэн намайе яаха һэн гээбши. Залуушуулай, танайл, хэрэг ха юм даа.

ХАТУУНАЙ. Мүнөөшье хоюулаа холбоорилдоод үгы ха юм. Убаша улаан булан соогоошье, Зоригмаа ажалдаашье үгы... Хүлисыт даа. Һанаамни ехээр зобоно. Үнеэднай, үнеэднай... Аха захаараа али нэгэндэнь ама хахаржа, заажа захижа үгэхэ болоолта даа.

ЖАРГАЛ. Зай, үбгэн намайе һандагай һүүхэ болгонгүй зайла эндэһээ. Үнеэдээ түргэн һааха мүрөө бэдэрэгты.

ХАТУУНАЙ. Ай, халагнишье даа. Үнеэдынь һаагдангүй байнал даа. Яашаһан үхин бэ. (Гаража ошоно).

ЖАРГАЛ. Юрэдөө энэ Хатуунайн зан бүришье һаа ойлгохоёо болибоб. Хэлэхэ болоходоо хэнһээшье бэрхэ аад, хэхэ болоходоо хашан мал. Түрүүшээр «ёлочкодо» орохом гэжэ ябаад, ямараар шууяа, шурхираа гээшэ һэн бэ. Теэд үнэн дээрээ даажа абаха болоходоо, далан долоон шалтагаан дурдаад лэ болишоо һэмнай. Мүнөө баһа юугээ нэхээ дахаа юм. Зоригмаада атаархана юм гү, жүтөөрхэнэ юм гү... Һүүлээрнь хэзээшье нэгэл хоб шэб үгэ тараһан байха бэзэ. Жаалда ехэ сааш... Байза халуушье оруулагдаба. Һаали һаамынь одоол дүүрэхэ дүтэлөөгүй юм гү. (Һалирһаар гаража ошоно. Убаша орожо).

УБАША. Моторист хүбүүн яатараа удаарбаб. Наймаашаниинь үгы байбалтай. Эльгээһэн хадаа өөрөөл хүлэржэ һалабаб... Резинэ бээлэй олоогүй һаа, гутажа гуталаа шэрэхэ байгаабди. Зоригмаашье гээшэмнай бүришье ехэ напряженитэй утаһаншуу. Тэрээндэ бүри тусгаар бээлэй хэрэгтэй юм хаш... Машинашье шиганажа оробо даа. Ямар хүнгөөр, урматай зохидоор хүдэлдэг басаган гээшэб. (Хатуунай орожо ерэнэ).

ХАТУУНАЙ Тугаарһаа хойшо шамайе туляанайхяар бэдэрнэлби. Мотористомнай яаһан бэ?

УБАША. Һохор бэшэ юм һаа, харыш тэрэ малай байрын гэрэлтэжэ байхые... Юу энээгүүр эрьелдээ хүмши. Хэды литр һаагаабши.

ХАТУУНАЙ. Үнеэн бүриһөө зургаагаад литр.

УБАША. Яахадаа нимэ багаб.

ХАТУУНАЙ. Маанадһаа байтагай машинашье биранагүй бэшэ аал даа. Баһал таба-зургаан литр тойрон... Машинаар одоол ехэ һаагдаха ёһотой юм бэшэ гү?

УБАША. Юун гэжэ гэмэрээ хүмшээ. Үнеэдые машинаһаа байтагай гарааршье һаахада түрүүшээр дадажа үгэдэггүй бэшэ гү. Машинамнайшье шэнэ, һаалишамнайшье залуу ха юм.

ХАТУУНАЙ. Ятараа тэрэнээ үмөөрөө, хамгаалаа хүмши.

УБАША. Зай, ехээр бү шангара. Эндэ шинин хамаархаха юумэ үгы. Өөрөөл һү ехээр һаахаяа мэдэ.

ХАТУУНАЙ. Шишье намда ехээр бү ноёрхо. Занашни һаянай танихаар бэшэ ондоо болоо агша. Ямар һэшхэлгүй хүмши. Сэхэ руунь гэлсээ һаа, сэхэ руунь лэ хэлсэе. Арба табан һаалишадтай байгаад, ажалаа хэн унагаагааб... Архи тамхяар хэн жүрөөдэнэб... Өөрөөл хормой дулаан, хото садхалан һуубал сэнэгээ дүүрэшэдэг хэн бэ. Юун гэжэ тээсгэн Зоригмаагай үшөө ерээдүй байхада тангариглаа һэмши. Иимэ һэшхэлгүй хүн мэлзэхэдээшье болохо гээбшэ.

УБАША. Үгы, һэшхэлгүйдэжэ яагаа хүнбиб. Ятараа гани галзуу болонош. Байһаар һү ехээр һаагты гэжэ эрилтэ табихадаа зэмэтэй болобо гүб?

ХАТУУНАЙ. Ши бултанда адлихан лэ эрилтэ табидаг боло.

УБАША. Зай, болиниш даа. Юуншье болоогүйл даа, мотористын үгы байһые өөрөө мэдэнэш. Зоригмаада лампочкынь оруулалсаад лэ ерээлби даа. Ондоо юуншье болоогүй, болохошье аргагүй. Анирдгүй, хэлээ таһа хазаад лэ ябыш.

ХАТУУНАЙ. Хэлэһэн үгэдэшни заашье этигэнэгүйб. Ходо нигэжэ һүрхэйтэхэ юм гүш. Сэхэнь хэрэгтэй болоод байна.

УБАША. Үгы, мүнөөнһөө нигэжэ байһан хүн гэргэн болоходоо яаха хүмши?

ХАТУУНАЙ. Һанаамни зобоно ха юм. Хүн гээшэ хэлэһэн үгэдөө үшөө шахаа тангаригтаа үнэн байха ёһотой бэшэ юм гү?

УБАША. Зай даа, хүрөө болгоё. Юушье ёһоор лаблажа мэдэнгүй ябаад, нигэжэ байгаад ехээр бү тамала. Ойлгоногүй аалши? Хэлэһэн үгэмни хаагуур ошохо һэм. Һүн багаар һаагдана гээд дээрэһээ шантаруулхада яаха хүмбиб. Эрилтэ табиха уялгамни бэшэ юм гү.

ХАТУУНАЙ. Ши бүхы һаалишадтаа эрилтэ табибал табиха ёһотойш. Жэшээлхэдэ, Зоригмаадашье... Гансал намда ганирхадаш, ямаршье үрэ гарахагүй. Ай, даа һэжэгтэйхэн лэ болоод байна даа.

УБАША. Вообщем хүрөө болог. Дуула минингээ үгэ. Яаһан шашаг, хашартай юм гээшэб. Ошожо амараа һаашни дээрэ. Вообщем үдэшэ ерүүжэб. Одоол зохидоор хөөрэлдүүжэбди. (Хатуунай гаража ошоно)... Ханилсаһаарнь гансал Хатуунайда ганирна хаб даа. Анханһаа хойшо архи тамхи намнангүй арюун нангнаар, ажалдаа һайнаар хандаад ябаа һаа, ямар гоё байха һэн бэ. Вообщем ажалшье минил хүхинэжэ байха һааб даа. (Зоригмаа орожо ерэнэ).

ЗОРИГМАА. Үнеэдээ арайхан лэ гэжэ һаабалди даа. Стакануудынь баһа мултаржа үйлэ тамыемнай үзүүлбэл. Давлени жэгдэ бэшэ... Тракторисмнай хаана архидаа юм, шал һогтуу. Тиинэн мүртөө убайгүй гээшэнь.

УБАША. Ши баһа гүйжэ ерэбэ гүш? Вообщем, халтад гэһэн юумэ дээрэһээ харайхаяа болёо һааш дээрэ.

ЗОРИГМАА. Хэхэ юумэеэ халуун дээрэнь хэлсэбэл һайн бэшэ юм гү. Гүйнгүй яахабиб. Гүйгөөгүйдэ юумэ бүтээхэ хүн бэшэлтэ. Үнеэдэй һаагдангүй үлөөшье һаа танда хамаагүй бэшэ аал даа. Баһа тэрэ һаалиин аппарадай двигатель заһуулыт гэжэ хэды дахин хэлэнэ гээшэбиб.

УБАША. Заһуулна аабзабди, бү яарыш... Үглөө гэжэ бии ха юм. (Хажуудань дүтэлнэ. Тэбэрихээ һанана. Зоригмаа альгадажархина).

ЗОРИГМАА. Хойшоо болол даа, яажа байнат.

УБАША. (Хасараа барин). Оё-ёх-хо...

ЗОРИГМАА. Хүндэ бү аһалда. Тэрэ механигые дуудахаяал бү марта. Трактор саг зуура табиһан аад, хэды болотор байлгахабибди? Үнеэдые нигэ интэһээр лэ гутаахамнай ха даа.

УБАША. Би бригадир хүнбн. Харюусалгамни бүри ехэ. Зүгөөр хүлеэгыш гэнэб. Мүртэйгөөр хөөрэлдэел.

ЗОРИГМАА. Хүлеэлтэгүй. Мүнөөдэртэнь хонходоё. Совхозой контородо суглаан болохо гэлсээ һэн. Хамаг ноёднай тэндэ булта байһан байха.

УБАША. Яаһан нэтэрүү үхин гээшэбши. Хэлэнэ бэшэ аалби, үглөөдэр гэжэ. (Хатуунай баһа орожо ерэнэ).

ХАТУУНАЙ. Одоол та хоёрой халуун мүртэ оробо хаяаб. Баригдаба хаяат балшыса. Юугээ хушуу холбожо, шэбэр һабир шэбэнэлдэжэ һуугаабта. (Сухалдаа бархиран алдана). Зоригмаа, шамайе даһаа... Шамһаа хамаг юумэ гаража байна.

ЗОРИГМАА. Юу хэлэнэбши. Юунэй ажаг һэжэг түрэлгэн гээшэб. Убаша гэнэ гүш? Убашаяа пожалуйста абаад гарыш. Намда энэшни һулашье хэрэггүй. Игэжэ хардан хэлэхэеэ хаанаһаа һанаабши.

ХАТУУНАЙ. Хэнэйтнайшье хэлэхэдэ этигэнэгүйб. Намайе мэхэлхэбди гэжэ бү һанагты.

УБАША. Яажа арсажа болохоб. Зоригмаа сэхэ руунь хэлэнэ ха юм. Ойлгоногүй аалши?

ХАТУУНАЙ. Ши, Убаша, аашалһаар аашалхаб гэжэ һанаа гүш? Үнгэржэ ерээ һаашни, үзэлсэхэл байхаб. Тээсгэн үнөөхи... (Убаша үгыень таһална).

УБАША. Зай, хүрөөгыш, хайрлыш юрэдөө. Этигээгүй һаа, энэ хүхэ балаг болоһон нюурымни харыш... Мүнөөшье Зоригмаа ерээд лэ, шангаржа байна. Вообщем бараг дээрээ ябая эндэһээ. (Убаша Хатуунай хоёр гаража ошоно).

ЗОРИГМАА. Ямар золгүй хүн гээшэбиб. Энэ хоёрой хоорондо зүгөө мэдэнгүй муу шаантаг боложо ябана гүб. Иимэ зоноор яажа хүдэлхэ ёһотойб... Байза, хонходожо туршаха болоол даа. (Телефоной трубка абажа, хонходоно). Зоригмаа хэлэнэб... Совхозой контородо суглаан боложо байна гү? Холбоо үгыш. Зоригмаа хэлэнэ. Совхозой конторо гү? Алло... Хэн бэ? Зоригмаа хэлэнэ. Сайн байна... Тиимэ тиимэ... Һуншье балай гаража биранагүйл даа. Мүнөөдэр малаймнай байра соохи лампочканууд носонгүй байжа тулягаа... Тиимэ... Хари үгы байгаал даа. Тэрэ һү һаадаг аппарадаймнай двигатель баһа хүдэлхэеэ болёод, трактор табинхай агшабди. Баһал зобоожо байна. Тэрэ двигатель заһаха механигые эльгээжэ үзыт... Зай, зай... Парткомой секретарь манай иишэ ерэжэ ябана бы... Ерээдүйл даа хари... Центрһээ таанадай ерэхые үнинһөө хойшо хүлеэгшэбдн... Һайн лэ гээшэ... Баяртай. (Телефонойнгоо трубка табина). Яагаашье һайн юумэ гээшэб. Туһалхань гээшэ ха юм. Одоол һанаһан байһанаа булгыень хөөрэлдэхэбди... Зай, тингэжэ һаа хүлеэгээд туршаха болоо. (Зоригмаа бодолгото болон һуушана. Убаша орожо ерэнэ).

УБАША. Зай, мүнөө хүрэтэр һууна гүш?

ЗОРИГМАА. Тингэнэлби даа.

УБАША. Амаржа гү?

ЗОРИГМАА. Хари энэ хооһон улаан булан соо юу хэжэ һуултайбиб.

УБАША. Баһа улаан буланаар шалтаад намда орохошни гү? Дээдынгээ ноёдто хобложо садаба гүш? Һанааншни амарба гү?

ЗОРИГМАА. Хонходооб.

УБАША. Юун гэнэб теэд?

ЗОРИГМАА. Механигые эльгээхэбди гэбэл даа.

УБАША. Вообщем шадаал гээшэш миниил шадаагүй юумые. Бэрхэл гээшэш. Ой-ё-даа... (Муухайгаар инсагалан зохоодоно). Шамтай хөөрэлдэхэ гэжэ зорюута ерээб. Ойлгобо гүш?

ЗОРИГМАА. Энэ хаанаһаа баһа иимэ түргөөр архидаад, һогтоод ерэбэ гээшэбта? Гуулинтнай бултайһаар бултайжа байна бы даа.

УБАША. Хаана архидаһаарни яахашниб. Гуули мүнгэндэмнишье ехээр бү оросогоо. (Бүри ехээр һогтожо эхилнэ хэбэртэй).

ЗОРИГМАА. Бү һогтогтыл даа.

УБАША (дуулана)

Хотын минии оёорто
Хорото могой хүдэлнэ.
Эльгэнэй минии оёорто
Эреэн могой хүдэлнэ.

Тэсэхэ арга һалаа. Сэхэ руунь хэлэхэ гэжэ ерээб.

ЗОРИГМАА. Юу хэлэхэм гэжэ?

УБАША. Гэгээн үдэр сээжэдээ, харанхы һүни зүүдэндээ шамайе хадаглажа ябагшаб. Мэдэнэ ёһотойш. Теэд дуратай гүш намда? Сэб байса сэхэ руунь хэлэжэрхи.

ЗОРИГМАА. Хари даа. Совхозой центрһээ Бато Эрдынеевич гараа гэлсэнэ. Тэрээнэй ерэһэн хойно одоол сэхэ руунь хэлсүүжэбди.

УБАША. Бато Эрдынеевич гү? Энэш минии түрэлэй хүн. Телефоноор дуулгаа гү?.., Ой-ё-оо (Һүхирнэ).

ЗОРИГМАА. Бү һүхирыт. Тайга талада ябанаб гэжэ һанаа гүт?

УБАША. Һогтуулби даа. Һогтууб. Шал мяхан һогтууб.

ЗОРИГМАА. Һогтуушье һаа, бэеэ бариха ёһотой бэшэ юм гү.

УБАША. Би яагаашье һаа, бэеэ барижа шадахаб

ЗОРИГМАА. Шаданагүйлтэ даа. Ёһоорхоноор лэ аашалжа байнат.

УБАША. (һажаалдана). Ёһоорхоноор лэ аашалжа байнат... Зүб даа. Яһалашье аашалжа, ямбалуулжа ябаһан бэе (Дуулана).

Энүүхэн ябаһан бэемни
Эжэл нүхэдтөө ямбатай...

Баһа дурлаадшье, дурлуулжашье үзэһэн бэе байха даа... Дурлуулжашье үзэһэн гэнэ гүбии. Ойлгоо гүш? Нэгэниинышье шамдал адли иимэ үсэд байгаагүй юм.

ЗОРИГМАА. Зай, хөөрэлдөөмнайшье хүрөө болог даа.

УБАША. Теэд юу хэхэбибди? Ажалнайшье дүүрээ. Тэрэ мотористомнайшье ерэжэ, һанааемнай тэгшэрүүлээ. Амарха сэнгэхэл хэрэгтэй.

ЗОРИГМАА. Хүн ингэжэ амардаг юм гү?

УБАША. Теэд амарха дурагүй юм һаа, юугээ хүлеэгээ хүмши. Намтай хөөрэлдэжэ һуугыш. Һуу наашаа.

ЗОРИГМАА. Һуухашьегүйб. (Хүл дээрээ зогсоно).

УБАША. Амарха, хөөрэлдэхэ дурагүй юм һаа, арилыш теэд эндэһээ. Юу ажарайгаа хүлеэгээ хүмши (Убаша бодоно).

ЗОРИГМАА. Намайе ехээр бү газаалагты. Танай һогтуу галзууда, бүхэ хүсэтэй, бүдүүн хоолойтойдо айха гэжэ һанаа гүт?

УБАША. Вообщем бү сухалда. Хүлеэһэнэйш урманда хөөрэлдэхэл байхаб. Ши ойлгоно гүш, али үгы гүш? Шамтай юундэ хөөрэлдэнэбиб? Ёһотойхон лэ басаган байнаш даа. Ойлгоно гүш?

ЗОРИГМАА. Ятараа баһа магтажа эхилбэт. Али намайе баһана гээшэ гүт? Ажалаа задагайруулһантнай багадаад, архи уухатнай ходо дутана юм гү? Ямар Дон Жуан болоо гүт? Намайе Хатуунаймни гэжэ һанаа гүт?

УБАША. Хаяыш даа Хатуунайгаа. Тэрээндэш хоб жэбһээ ондоо юун бии юм.

ЗОРИГМАА. Хатуунайе бү муушалагты. Урид өөр тухайдаа һайса бодожо үзэгты. Ойлгосотой гү? (Газаа машинын абяан дуулдана, Зоригмаа шагнаархан зогсошоно). Зайшье даа, одоол хүлеэһэн уладнай хүрэжэ ерэбэ ха юм даа.

УБАША. Хэд ерэбэ гэнэш даа?

ЗОРИГМАА. Хүлеэһэн зомнай.

УБАША. Бишье баһа хүлеэжэ һуунаб... (Анирдгүй боложо, столой саана һуушана, гартаа газетэ, саарһа барисагаана. Пауза. Бато Эрдынеевич орожо ерэнэ).

БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ. Сайн байнат.

ЗОРИГМАА. Сайн даа.

БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ. Убаша, сайн.

УБАША. (Саарһаа орхижо, гэнтэ залд гэһэн хэбэртэйгээр, аягүйрхэнгеэр). Сайн, сайн. С приездом...

БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ. Энэ юу хэжэ, ямар зүдэрүүгээр һууна гээшэбта? Улаан булангаа мүнөө хүрэтэр сагаадуулаагүй гээшэ гүт?

УБАША. Бато Эрдынеевич, сэхыень хэлэхэдэ, улаан буланшье һанахаар бэшэ байгданал даа.

БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ. Радиоприёмнигтнай хаанаб?

УБАША. Гэртэмни һэн.

БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ. Баһа сүлөөгүй байгдаба гү? Теэд сүлөөгөө ехээр таһаржа, бүтээжэ, бүглэжэ байһан юумэтнай юундэ харгдаиагүйб? Һүүлшын квартал соо һү һаалгаар бүхы совхоз соогоо хожомдожо ябанат... Зай, Зоригмаа, «ёлочкын» командир, хэр хүдэлжэ байнаш?

ЗОРИГМАА. Муу ааб даа.

БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ. Яахадаа? (Убаша стол дэрлээд һажашана).

ЗОРИГМАА. Харана гүт яахадаа энэ муу байһыемнай. Игэжэ байхадань, ажал яагаад амжалтатай байхаб. Һэшхэлгүйл хүн байна энэ Убаша. Малшан нэрээ һанажа хүндэлхээ яанаб.

БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ. Ойлгосотойл даа (Жаргал Хатуунай хоёр орожо ерэнэ).

ЖАРГАЛ. Сайн байнат. Танние хараад орожо ерэбэб.

БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ. Сайн.

ХАТУУНАЙ. Сайн.

БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ. Сайн.

ЖАРГАЛ. Убашамнай баһал үбдэшөө бы даа. Тюу... ямар һэшхэл һэнгэргүй юумэ гээшэб. Харахада яаһан эшхэбтэр юм.

БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ. Яһала ханатараа хараад лэ байнабди. Орхигты. Һэргээхэдэнь хөөрэлдэнэ аабзабди. Һуугты.

ЖАРГАЛ. Яашаһан юумэ гээшэб даа.

БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ. Зай, тэрэшье тэрэ... Һү юундэ багаар һаанабта гэжэ Зоригмаае тугаарһаа зэмэлжэ байнаб.

ЖАРГАЛ. Зоригмаагайшье зэмэ эндэ үгы ёһотой даа.

ЗОРИГМАА. Юу зэмэгүй гэжэ? Зэмэтэйл хүн байхаб.

ЖАРГАЛ. «Ёлочкоор» таби гаран үнеэ һаанабди. Бусад бүхы үнеэднай гараар һаагдана. Тиимэ бэзэ, Хатуунай?

ХАТУУНАЙ. Зүб лэ даа.

ЖАРГАЛ. Энэ гараар һаалгамнайл биранагүйл хаш даа.

БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ. Яахадаа?... Үнеэд һү ёһоор ороногүй гээшэ гү?

ЖАРГАЛ. Үгы ааб даа. Үнеэднай мүнөөшье кукуруза дээрэ үнжэнэ ха юм.

БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ. Теэд яахадаа һүн багаар һаагданаб?

ЖАРГАЛ. Сэхыень хэлэхэдэ, өөһэдөөл биранагүйлди даа.

ХАТУУНАЙ. Зүб лэ даа.

ЖАРГАЛ. Ажаглажа байхада, ехэхэн туһаламжа хэрэгтэй болонхой.

ЗОРИГМАА. Һаалгын аппарадай двигатель заһуулжа табия гэжэ завгүүртэдэ хэды дахин хэлээ гээшэбибди. Теэд шортоол даа. Ядахадаа мүнөөдэр өөрөө хонходобоб. Нюдөө боогоод лэ наадалган шэнги юумэн боложо байгша.

ХАТУУНАЙ. Зоригмаа, ши өөрөө сагаанда гараад, гансал Убашые бү зэмэлэ. Өөрөө баһал зэмэтэйш.

ЗОРИГМАА. Арсанагүйб. Яһала зэмэтэйб.

ХАТУУНАЙ. Шинии ерэһээр лэ, эндэмнай аргагүй худхаляатай болоо агша. Убашашье игэштэрээ архи уудаггүй юм һэн.

ЖАРГАЛ. Игэжэ бэе бэеэ хубхай хооһоор зэмэлхээ болиит даа. Зоригмаагай хойноһоо юундэ игэжэ ходо оронобши. Залуу хүн ха юм. Тингэбэшье һаа, яһала оролдожо хүдэлжэ ябагша. Мэдэхын саана мэдэжэ байгаад юундэ игэжэ зорёолхо юм. «Ёлочкые» өөдэ татаха хүн Зоригмаал гэжэ һанагшаб.

БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ. Зүб хэлэнэт.

ЖАРГАЛ. Һайнаар туһалаад, дэмжээд байбалтнай, Зоригмаа шадахал байха.

ЗОРИГМАА. Дан ехээр бү малгайлыт даа.

ЖАРГАЛ. Залуушуулай хэрэгтэ үбгэн зүнтэг минии хамаархада аягүй юм бэзэ. Тингэбэ ябашье гансахан лэ юумэн тухай, үнэн юумэ тухай хэлэхыемни зүбшөөгыт. Сэхэнь хэрэгтэй. Зоригмаада Убашамнай ехээр дурлашанхай. Тиигээд лэ Хатуунай абгай хатуурхана юм бэзэ даа. Бултыетнайл адаглажа, хаража ябагшаб. Теэд Зоригмаадал адли басаганда хэншье дурлаха ёһотой юм.

БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ. Зүб лэ даа. Һайн хүндэ хэншье дурладаг. Баһа атаархадаг, жүтөөрхэдэгшье ушар байжа болохо. Һайн хүн гээшэ нүхэр олонтой ябадаг юм. Энэ жама ёһо ойлгодоггүй хүнүүд үшөөл бии гээшэ ха. Һаа-һаа. Зай нүхэдүүд, хөөрэлдөөмнай хайшаа хадууржа байнаб... Игээд лэ таанадууд һү һаалгаяа гуримшуулхын хойноһоо оролдохо ёһотойт. Үглөөдэр бултаараа сугларжа, одоол һайнаар, һанаһан байһан соогоо хөөрэлдэхэбди. Мүнөө бүхы орон соомнай тариашан, малшан хүнэй һэшхэл тухай хөөрэлдөөн боложо байна.

ЖАРГАЛ. Оролдохо уялгамнай. Үүлтэр һайн үнеэдтэйбди. Үбһэ, кукурузашье яһала элбэгээр ургуулжа хуряагаабди. Зүгөөр оролдосо, жаяг журам, һэшхэлһээтнай хамаг юумэн дулдыдаха болоод байна.

ЗОРИГМАА. Мүн хүтэлбэри дээрэһээ...

ЖАРГАЛ. Маша зүб.

БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ. Баһал нэгэ иимэ һонинтой ерээб. Эндэтнай Убашын оронда гүүртые даагшаар хүдөө ажахын институт дүүргэһэн Буладай Доржо ерэхэ болоо.

ЖАРГАЛ. Энэ бүришье һайн. Үнинэй шидхэхээр болоһон асуудал.

БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ. Зүгөөр Убашые Баян Голой гүүртэдэ ондоо ажалда оруулхаар хараалагдана.

ХАТУУНАЙ. (ехээр һанаагаа зобожо). Убаша, яажа бүрил һаа голоо үхэһэн хүмши, һэргыш, юрэдөө.

УБАША. Юун, яагаа гэжэ? Ай даа халаг.. (Һэргэбэшье, аягүйрхэжэ, уруугаа хараад һууна).

ХАТУУНАЙ. Баян Голой гүүртэдэ ошохо болоош.

УБАША. Юун, Баян Голой гүүртэдэ... яагаад!.. Хайрлыт, хэшээгыт намайе. Би хаанашье ошохогүйб.

ХАТУУНАЙ. Баян Гол ошохо болоһоноо мэдэнэ гүш?

УБАША. Тиишэ заяандаашье ошохогүйб. Баян Голой бэрхэшүүлдэ бажуулганхаар, эндээ үлэһэмни дээрэ.

БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ. Архи мангараа һайса тараажа сэлмэгты. Үглөөдэрэй суглаан дээрэ тоосоо хэхэт. Ойлгосотой гү?

УБАША. Ойлгосотой.

ЖАРГАЛ. Буладай Доржодо тушаалаа үгэхэ болоһоноо баһа мэдээрэй.

УБАША. Ай даа, тархи, тархиш даа, халаг.

ЖАРГАЛ. Зай, хожом болоһон хойно тархяа бү шаа. Өөрөө зэмэтэйш. Шамайе хэншье зорюута муудхажа байнагүй.

УБАША. Ай даа, юуншье гэһэн бузар булай юумэ гээшэб! Зоригмаа хүлисөөрэй... Хүдэлхэл байхаб, нүхэдүүд, үхэршэншье болгоо һаатнай. Хүн зон харахал, үзэхэл байхат. Теэд эндэһээ ябаха аргам үгыл, тархиш даа, халаг.

БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ. Ямаршье ажалда, хаанашье ороо һаа, һайнаар хүдэлэ. Тиигээ һаашни, шамайе зон нүхэдшни дэмжэхэ, Зоригмаашье дурлажа магадгүй.

ЖАРГАЛ. Аашатай хүн хүндээ буураха, ажалша хүн нэрээ нэмэхэ гэдэг энэл бэшэ гү?

БАТО ЭРДЫНЕЕВИЧ. Яахадаа Убашын иимэ урагшагүй байдалда ороһониинь ойлгосотой бэзэ. (Бато Эрдынеевич, Жаргал, Зоригмаа гурбан гаража ошоно. Хатуунай Убашые һугадана).

УБАША. Вообщем, боли. Бү һугада намайе. Шамгүйгөөршье ябуужаб.

ХАТУУНАЙ. Зай, ябыш даа. Юундэ найганаш?... Һогтуушни гараадүй юм гү? (Гаража ошонод).

(ХҮШЭГЭ).

СПОРТЫН ҺОНИН

Елүүр дээрэ...

Буряадай 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ хоккей наадалгаар үбэлэй спортын хаһа нээлгэ болобо. Энээндэ Улаан-Үдэ хотын ПВЗ-гэй «Локомотив» I, II команданууд, «Динамо», «Молот», «Байкал», «ВОГ» бүлгэмэй хоккей наадагшад «Пищевик» бүлгэм хабаадалсаа. Мүрысөөндэ ПВЗ-гэй «Локомотивай» I, «Динамо», «Молот» командуудай хоккей наадагшад бэлэдхэл һайнтай байһанаа харуулба.

Республикын нёдондоной чемпион ябаһан ПВЗ-гэй «Локомотив», «ВОГ»-гой хоккей наадагшад талмай дээрэ хамагһаа түрүүлэн гарана. Локомотивайхид нүгөөдүүлэйнгээ ворота руу долоон шайба оруулжа, ехэ илалта туйлаба. Удаань «Байкал», «Молот» команданууд уулзаа. Тэдэнэй уулзалга 2:2 очкотойгоор дүүрээ.

Байкалайхид «Молот» бүлгэмэйхидтэ шүүгдэшоо. «Динамо» бүлгэмэйхид пищевигэйхидые 7:0 гойгоор илаба. ПВЗ-гэй «Локомотив I» команда нэгэхэн шайба гөөдүүлэйнгээ воротада оруу... «Молот» командые шүүгээ.

Хахад финальна уулза... ПВЗ-гэй «Локомотивай II» ко... дые динамынхид илаба. Түгэс... мүрысөөндэ «Динамо», «Мо... бүлгэмэйхид гараа. Нааданай ... хэдэ «Молот» бүлгэмэй ком... добтолжо, түрүүлэн тоотой бо... Нааданай түрүүшын хахад хү... тоонь 3:0 байгаа. Хоёрдохи ха... тань динамынхид тоогоо тэг... хээд, үшөө нэгэ шайбаар түрүү... Тиигэжэ «Динамын» команда ... тоотойгоор шүүжэ, үбэлэй спо... хаһын нээлгэдэ зорюулагдаһан ... да хүртэһэн байна. «Молот» ко... да хоёрдохи һуури эзэлжэ, хэ... дохи шатын дипломоор шагна...

И. ПОЛИКАРП...

Федерациин шамбайшуултай тулалдахань

Баскетбол наадалгаар һургуулиин һурагшадай командануудай дунда республикын 10-дахи спартакиада тээсгэн үнгэргэгдөө һэн. Мүрысөөндэ Улаан-Үдэ городой Советскэ, Октябрьска, Железнодорожно районуудай, Хяагта, Гусиноозерск, Закаменск, Каменск городуудай команданууд хабаадалсаһан байгаа. Советскэ районой басагадай команда шадамар бэрхээр тулалдажа, түрүүшынхеэ республикын чемпионой нэрэ солодо хүртэө бэлэй. Хүбүүдэй дундаһаа Октябрьска районой шамбайшуул дахинаа шалгаржа, мүн лэ республикын чемпионой нэрэдэ хүртэбэ. Тиигэжэ бэрхээр наададаг хүбүүд, басагадһаа республикын суглуулагда... команда бүридхэгдэжэ, Вла... восток городто үнгэргэгд... зоны мүрысөөндэ эльгээг... һэн. Хэдэн үдэрэй турша... гэлжэлһэн энэ тулалда... республикымнай басагадай... манда солбон бэрхээр на... жа, нэгэшье командада бу... даагүй. Тиигэжэ эдэнэр А... Дурна зүгэй чемпионой хү... тэ нэрэ зэргэтэй нютагаа бу... жа ерэһэн намтартай.

Зоно соогоо түрүү һу... ээлһэн басагадаймнай ком... да январь һарада Саратов... родто болохо Федераци... шамбайшуултай наадаха ... олонхой.

А. Кочетк...

ХИЛЫН СААНАҺА...

Польшын Арадай Республика. Дайнай үедэ һандаргагда... Варшаваяа гоё һайхан мүнөөнэй город болгохын тулада По... ажалшад ажалай тон ехэ эршэ гаргаһан байна. Зураг дээр... вый Свят-Польшын ниислэлэй эгээ хүлгөөтэ үйлсэнүүд... гэн.

ЦАФ ТАСС-ай фото.

Польшын профсоюзуудай V съез...

ВАРШАВА, ноябриин 26. (ТАСС). Польшын профсоюзуудай V съезд мүнөөдэр эндэ нээгдэбэ. Профсоюзуудай Центральна Соведэй Түрүүлэгшэ И. Лога-Совиньский съездые нээгээ. Профсоюзуудай 6,5 миллион тоотой гэшүүдые түлөөлһэн 1200 делегадууд съезд дээрэ байлсаа.

ПОРП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. Гомулка, ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй түрүүлэгшэ А. Завадский, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Ю. Циранкевич, ПОРП-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүд болон ПОРП-гэй ЦК-гай секретарьнууд, гадаада гүрэнүүдэй профсоюзай делегацинууд эндэ байлсана. Тэдэнэй дунда КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүндэ кандидат, ВЦСПС-эй Түрүүлэгшэ В. В. Гришинэй толгойлһон совет профсоюзуудай де... ци бии.

Зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүү... ЦСПС-эй элидхэл; Централь... налтын комиссиин тоосоон; ... цинуудые баталалга; ... профсоюзуудай уставай хүб... нууд болон хүтэлбэрилхы о... дые һунгалга.

ПОРП-гэй ЦК-гай нэгэдэ... ретарь В. Гомулка съезд дээ... хэлэжэ, оронойнгоо эконо... байдал болон ПНР-эй арад... хые дэбжээхэ зорилгонууд ... тогтобо.

Һүүлээрнь «Социалис бай... ажалай эрхэ байдал, мүн а... дай байдалые һайжаруулха ... профсоюзуудай зорилго» гэһэ... хэл И. Лога-Савиньский хэлэ...

Турошувын барилгашадай илал...

ВАРШАВА, ноябриин 26. (ТАСС). ГДР Чехословаки хоёрой хилэдэ дүтэхэнэ байдаг Турошувада Польшо соогоо эгээн томо түлишөөр хүдэлдэг электростанци баригдажа байна. Эндэ хэдэн зуугаад миллион тонно бии гэжэ багсаагдаһан үнэ хямдатай хүрин нүүрһэ тэрэ станци хэрэглэхэ юм. Электростанциин хүсэ шадалынь 1400 мянтан киловатт болгогдохо гэжэ хараалагданхай.

Хүдэлмэриин графигай ёһоор, 200 мянган киловатт зайн гал үгэхэ шадалтай нэгэдэхи агрегадынь э... дэ ашаглалгада оруулагдаха ... байгаа. Тиибэшье барилгаша... бэшэ, харин хоёр турбоагрег... энэ жэлдэ ашаглалгада оруул... шиидэһэн байна. Мүнөө һүн... шувска электростанци ба... 200000 киловатт хүсэ ш... хоёрдохи турбоагрегадые ... хүдэлгэжэ эхилбэ.

Редакто...
Ц. Ц. ЦИБУДЕ...

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. ТЕ...
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. редактора — 3... ответ. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни и пропа... — 24-74, сельского хозяйства и советского строительства — 4... промышленности, транспорта, информации — 35-14, куль... литературы и искусства — 34-05, писем и рабселькоров — 4... отдел переводов и корректорская — 35-95, бухгалтерия — 37... Для междугородных переговоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства куль... Бурятской АССР.

Н00619. Зак. № 5769.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

...1962 оной ноябриин 29